

Biblioteczka Klasyki Dramatu

Christopher Marlowe

Edward Drugi

DiGG 2012

Christopher Marlowe

Edward Drugi

Sztuka napisana w 1592 lub 1593
W druku ukazała się w 1594

Tłumaczył
Juliusz KYDRYŃSKI

Księgozbiór DiGG

2012

The troublefome
raigne and lamentable death of
Edward *the second, King of*
England: with the tragicall
fall of proud Mortimer:

As it was sundrie times publiquely acted
in the honourable citie of London, by the
right honourable the Earle of Pem-
brooke his seruants.

Written by Chri. Marlow Gent.

Imprinted at London for *William Iones,*
dwelling neere Holbourne conduit, at the
signe of the Gunne. 1594.

DRAMATIS PERSONAE

- **KRÓL EDWARD DRUGI**
- **KSIĄŻĘ EDWARD** - jego syn, potem Król Edward Trzeci
- **HRABIA KENTU** - brat króla Edwarda Drugiego
- **GAVESTON**
- **ARCYBISKUP CANTERBURY**
- **BISKUP COVENTRY**
- **BISKUP WINCHESTER**
- **WARWICK**
- **LANCASTER**
- **PEMBROKE**
- **ARUNDEL**
- **LEICESTER**
- **BERKELEY**
- **MORTIMER STARSZY**
- **MORTIMER MŁODSZY** - jego bratanek
- **SPENCER STARSZY**
- **SPENCER MŁODSZY** - jego syn
- **BALDOCK**
- **BEAUMONT**
- **TRUSSEL**
- **GURNEY**
- **MATREVIS**
- **LIGHTBORN**
- **SIR JOHN HAINAULT**
- **LEVUNE**
- **RICE AP HOWELL**
- **OPAT**

→ Mnisi

→ **HEROLD**

→ Lordowie, Biedacy, James, Kosiarz, Rycerz, Postąncy,
Żołnierze i Ludzie ze świty

→ **KRÓLOWA IZABELA** - żona Króla Edwarda Drugiego

→ **BRATANICA KRÓLA EDWARDA** - córka Księcia Gloucester

→ Damy.

AKT PIERWSZY

**Sceną jest ulica w Londynie.
Wchodzi Gaveston, czytając list.**

GAVESTON

*Ojciec nie żyje. Przybądź, Gavestonie,
Dzielić królestwo z twym najlepszym druhem.
Ach, aż zbyt wiele w tych słowach rozkoszy!
Cóż bardziej może spotkać Gavestona
Szczęsnego, niżli żyć i faworytem
Być króla! Słodki książę, ja przyjeżdżam!
Te twoje słowa, tak pełne miłości,
Mogłyby zmusić mnie, ażebym z Francji
Wpław płynął, potem zasię jak Leander
Zdyszany padł na piasek, tak ażebyś
Uśmiechnął się i zamknął mnie w ramionach.
Widok Londynu mym oczom wyгнаńca
Jawi się niby Elizjum dla duszy
Nowo przybyłej; nie ażebym kochał
To miasto albo ludzi, lecz dlatego
Że w nim siedziba jego, tak drogiego
Mi króla, na którego piersi chciałbym
Móc umrzeć, ciągle wrogi wobec świata.
Po cóż mieszkańcom arktyku blask gwiazdny,
Gdy słońce świeci im za dnia i w nocy?
Dość już pokłonów ich lordowskim mościom,
Zegnę kolano już tylko przed królem.*

Zaś ludzie z tłumy są tylko iskrami,
Zagrzebanymi w popiele ubóstwa...
Tanti, pokłonię się najpierw wiatrowi,
On spojrzy na me wargi i odleci.

[Wchodzą trzej Ubodzy].

Lecz cóż to, kim są ci ludzie?

UBODZY

Pragniemy

Nieść swoje służby waszej czcigodności.

GAVESTON

A cóż ty umiesz?

PIERWSZY UBOGI

Jeździć konno.

GAVESTON

Ale

Ja nie mam koni. Kim jesteś?

DRUGI UBOGI

Podróżnym.

GAVESTON

Czekaj, zapewne dobrze byś się sprawił

Przy moim stole i podczas obiadu

Mówiłbyś różne kłamstwa; gdyby mi się

To spodobało, wtedy cię zatrzymam.

A kim ty jesteś?

TRZECI UBOGI

Żołnierzem; walczyłem

Przeciwko Szkotom.

GAVESTON

Cóż, dla takich jak ty

Są tu szpitale; nie prowadzę wojny,

Więc odejdz, panie.

TRZECI UBOGI

Żegnaj i z żołnierskiej

Zgiń ręki, co szpitale ma w nagrodę.

GAVESTON

Tak, tak, te słowa tyle mnie wzruszają,

Jakby się gęś bawiła w jeżozwierza

I jakby we mnie godziła piórami,

Sądząc, że zrani mnie w piersi. A przecież
Pomówię z nimi grzecznie, bez przykrości,
Będę im schlebiał, dam im żyć w nadziei.

[Na stronie].

Wiecie, że właśnie przyjechałem z Francji,
Jeszcze nie widział mego pana, króla;
Jeśli się uda, zatrudnię was wszystkich.

WSZYSCY

Czcigodny panie, dzięki.

GAVESTON

Muszę jeszcze

Coś tu załatwić; zostawcie mnie teraz,

WSZYSCY

Będziemy czekać tu, w pobliżu dworu.

GAVESTON

Zróbcie tak,

[Wychodzą Ubodzy].

Nie, to nie są ludzie dla mnie.

Ja potrzebuję swawolnych poetów
I miłych dowcipnisiów i muzyków,
Którzy, trącając w struny, mogą sprawić,
Że król bezwolny podąży tą drogą,
Którą ja zechcę; muzyka, poezja
Jest mu rozkoszą: więc w nocy pokażę
Mu włoskie maski, komedie, rozmowy
Pełne słodyczy, miłe widowiska,
A za dnia, gdy się uda na przechadzkę,
Przebiorę paziów mych za leśne nimfy,
A moi ludzie będą jak satyry
Skubać trawniki i na kozłich łapach
Tańczyć wieśniaczy taniec; to znów czasem
Prześliczny chłopiec o postaci Diany,
Którego włosy będą złocić wodę,
Nagie ramiona ozdobią mu perły,
Ręka figlarna gałązką oliwną
Zakryje zasię to, co tak rozkosznie
Jawi się męskim oczom, będzie w źródle
Się kąpał, a w pobliżu jakiś inny

Niby Akteon, zerkając przez krzewy,
Będzie przez gniewną boginię zmieniony
W jelenia i pobiegnie wśród skowytu
Psów ścigających go, aż w końcu padnie,
Jak gdyby umarł; takie właśnie rzeczy
Jak te najlepiej ubawią majestat
Mojego pana. Lecz oto nadchodzi
Król i panowie z parlamentu. Stanę
Sobie tu z boku.

[Wycofuje się].

*[Wchodzą: Król Edward, Kent, Lancaster, Starszy Mortimer,
Młodszy Mortimer, Warwick, Pembroke i Orszak].*

KRÓL EDWARD

Lancaster!

LANCASTER

Mój panie.

GAVESTON *[Na stronie].*

Mam wstręt do tego hrabiego Lancaster

KRÓL EDWARD

Więc nie chcesz mi ustąpić?

[Na stronie].

Ja mimo to

Swą wolę przeprowadzę, a ci obaj
Mortimerowie, którzy mi w ten sposób
Się sprzeciwiają, dowiedzą się jeszcze,
Że mi się narazili.

STARSZY MORTIMER

Jeśli tylko

Kochasz nas, panie, odtrąć Gavestona.

GAVESTON *[Na stronie].*

Ten łotr Mortimer! Będę jego śmiercią!

MŁODSZY MORTIMER

Ten oto hrabia mój wuj, i ja także.

Przysięgaliśmy to twojemu ojcu

Przy jego śmierci, że nigdy Gaveston

Nie wróci do królestwa: wiedz, mój panie,

Że zanim złamię przysięgę, ten miecz mój,

Który powinien razić twoich wrogów,

Zaśnie w swej pochwie, gdy będziesz w potrzebie,
I niechże się zaciąga pod sztandary
Twoje, kto zechce, albowiem Mortimer
Odłoży zbroję.

GAVESTON *[Na stronie].*

Mort Dieu!

KRÓL EDWARD

Mortimerze,
Sprawię, że jeszcze tych słów pożałujesz.
Czyżbyś sprzeciwił się swemu królowi?
A ty się marszczysz, dumny Lancasterze?
Mój miecz wygładzi zmarszczki na twym czole,
Przytnie kolana, teraz takie sztywne.
Ja Gavestona mieć będę, wy zaśię
Poznacie jeszcze, jak to niebezpiecznie
Jest się sprzeciwić swojemu królowi.

GAVESTON *[Na stronie].*

Dobrześ powiedział, Ned!

LANCASTER

Czemuż, mój panie,
Tak drażnisz swoich parów, którzy przecież
Z pewnością by cię kochali i czcili,
Gdyby nie ten Gaveston podły, nędzny?
Mam cztery hrabstwa oprócz Lancasteru:
Derby, Salisbury, Lincoln oraz Leicester.
Sprzedam je, żeby opłacić żołnierzy,
Zanim Gaveston stanie w tym królestwie.
Więc gdyby przybył, wypędź go od razu.

KENT

Hrabiowie, baronowie, wasza pycha
Głos mi odjęła, lecz teraz przemówię
I mam nadzieję, dowiodę, że słusznie.
Pamiętam, jak za czasów mego ojca
Wielce wzburzony Lord Percy z Północy
W obliczu króla obraził Mowbereya.
I dałby za to głowę, gdyby tylko
Jego Wysokość tak go nie ukochał.
Lecz jednym tylko królewskim spojrzeniem

Zuchwały Percy został poskromiony
I zaraz też się pogodził z Mowbereyem.
A wy obrażać teraz śmiecie króla,
Stojąc z nim twarzą w twarz? Pomścij to, bracie,
I niech ich głowy, zatknięte na słupach,
Głoszą kazania za grzechy języków.

WARWICK

O, nasze głowy?

KRÓL EDWARD

Tak, wasze! Więc życzę
Sobie, żebyście dali pozwolenie.

WARWICK

Okiełznaj gniew swój, zacny Mortimerze.

MŁODSZY MORTIMER

Nie mogę ani nie chcę. Muszę mówić.

Kuzynie, nasze ręce, mam nadzieję,

Oślonią nasze głowy i uderzą

W tego, kto sprawia, że nam tutaj grozisz.

Opuśćmy, wuju, szalonego króla.

Teraz już będą mówić nagie miecze.

STARSZY MORTIMER

Dosyć jest mężów w Wiltshire, żeby głowy

Nasze ratować.

WARWICK

I całe Warwickshire
Pokocha Mortimera przez wzgląd na mnie.

LANCASTER

I na północy Gaveston ma wielu

Przyjaciół. Adieu, panie, zmień swój zamysł

Lub ujrzysz, że ów tron, na którym siedzieć

Winienesz, we krwi pływa, a na głowę

Twoją rozpustną spadnie łeb pochlebczy

Twojego nikczemnego faworyta.

*[Wychodzą wszyscy z wyjątkiem Króla Edwarda,
Kenta, Gavestona i Orszaku].*

KRÓL EDWARD

Nie mogę ścierpieć tych hardych pogrózek:

Nade mną, królem, miałby ktoś panować?

O bracie, rozwiń w polu me sztandary,
Zetrę się z baronami i hrabiami
I zginę lub żyć będę z Gavestonem.

GAVESTON

Dłużej się nie powstrzymam i przystąpię
Do mego pana.

[Występuje naprzód].

KRÓL EDWARD

Ach, Gaveston! Witaj!
Nie całuj mojej ręki, lecz obejmij
Mnie, Gavestonie, jak ja obejmuję
Ciebie; lecz czemu kłękasz, czyliż nie wiesz,
Kim jestem? Jestem twoim przyjacielem
I samym tobą, drugim Gavestonem.
Herkules nie żałował tak Hylasa,
Jako ja ciebie, gdy cię stąd wygnano.

GAVESTON

I żadna dusza w piekle nie cierpiała
Bardziej niż biedny Gaveston, od chwili
Gdym stąd odjechał.

KRÓL EDWARD

Wiem o tym. O bracie,
Powitaj mego przyjaciela w domu.
Niech teraz zdrajca Mortimer spiskuje
I ten wyniosły hrabia Lancasteru.
Mam, czegom pragnął, cieszy mnie twój widok
I prędziej morze ten mój kraj zaleje,
Niżli uniesie okręt, który miałby
Cię stąd znów zabrać. Mianuję cię oto
Marszałkiem dworu, sekretarzem stanu
I moim, Hrabią Kornwalii i władcą
Wyspy Man.

GAVESTON

Panie mój, wszak te tytuły
O wiele więcej warte są ode mnie.

KENT

Bracie, najniższy z nich już by wystarczył
Dla kogoś, kto jest lepiej urodzony

Niżli Gaveston.

KRÓL EDWARD

Przestań, bracie, bowiem
Nie mogę ścierpieć tych słów. Wartość twoja,
Mój słodki przyjacielu, znacznie wyższa
Jest od mych darów. Więc, by to wyrównać,
Przyjmij me serce. A jeśli ci będą
Zazdrościć tych godności, dam ich więcej,
Bo Edward cieszy się swym królowaniem
Tylko dlatego, że może cię uczyć.
Dam ci straż, jeśli boisz się o siebie.
Chcesz może złota? Idź do mego skarbcza!
Chcesz być kochanym albo postrach budzić?
Przyjmij mą pieczęć, skazuj, uniewinniaj,
W naszym imieniu wydawaj rozkazy,
Jakie ci tylko podsunie fantazja.

GAVESTON

Zupełnie mi wystarczy twoja miłość.
Gdy ją posiadam, czuję się tak wielki
Jak Cezar, gdy przejeżdżał ulicami
Rzymu, za swym rydwanem triumfalnym
Włokąc pojmanych królów.

[Wchodzi Biskup Coventry].

KRÓL EDWARD

Dokądże to
Tak śpiesznie bieży mój Biskup Coventry?

BISKUP COVENTRY

Idę odprawić egzekwie za duszę
Twojego ojca. Lecz cóż to, powrócił
Nikczemny Gaveston?

KRÓL EDWARD

Tak, księżu; żyje,
Żeby się zemścić na tobie, bo byłeś
Jedynym sprawcą jego oddalenia.

GAVESTON

To prawda, i gdyby nie mój szacunek
Dla twojej szaty, już byś ani kroku
Stąd się nie ruszył.

BISKUP COVENTRY

Zrobiłem to tylko,
Co nakazywał mi mój obowiązek.
I póki się nie zmienisz, Gavestonie,
To tak jak wtedy wzburzyłem Parlament,
Postąpię teraz - i wrócisz do Francji.

GAVESTON

Za przeproszeniem - musisz mi wybaczyć.

KRÓL EDWARD

Strąć mu tę złotą mitrę, zedrzyj stułę
I ochrzcijże go na nowo w rynsztoku.

KENT

Ach, bracie, nie postępuj z nim gwałtownie,
Bo się poskarży u rzymskiej stolicy.

GAVESTON

Niechże się idzie skarżyć nawet w piekle,
Zemście się na nim za swoje wygnanie.

KRÓL EDWARD

Nie, oszczędź życie, lecz weź mu majątek,
Stań się biskupem, przejmij jego czynsze
I niech ci służy jako twój kapelan.
Ja ci go daję i zrób z nim, co zechcesz.

GAVESTON

Niechaj umiera w więzieniu, za kratą.

KRÓL EDWARD

Dobrze, do Tower z nim, do Fleet, gdzie zechcesz.

BISKUP COVENTRY

Za tę obrazę przeklętyś przez Boga!

KRÓL EDWARD

Jest tam kto? Zabrać mi klechę do Tower!

BISKUP COVENTRY

To prawda, prawda.

KRÓL EDWARD

A ty, Gavestonie,
Odejdź tymczasem i weź w posiadanie
Jego dom razem z całym urządzeniem.
Idź za mną, dam ci moją straż, by tego
Dopilnowała i żebyś bezpiecznie

Tutaj powrócił.

GAVESTON

Po cóż temu księdzu
Dom taki piękny? Więzienie to miejsce
W sam raz dla jego jest świątobliwości.

[Wychodzą].

*[Wchodzą z jednej strony Starszy Mortimer i Młodszy
Mortimer, z drugiej Warwick i Lancaster].*

WARWICK

To prawda, biskup znajduje się w Tower.
Jego samego wraz z całym majątkiem
Dostał Gaveston.

LANCASTER

Cóż to, czyżby chcieli
Być tyranami także dla kościoła?
Ach, król nikczemny! Przeklęty Gaveston!
Ta ziemia, pohańbiona ich stopami,
Będzie ich wiecznym grobem albo moim.

MŁODSZY MORTIMER

Cóż, niech go ten zły Francuz dobrze strzeże,
Bo jeśli jego pierś nie jest odporna
Na razy miecza, to umrze.

STARSZY MORTIMER

Lecz cóż to?

Dlaczego hrabia Lancaster posmutniał?

MŁODSZY MORTIMER

Czemu pan z Warwick jest rozgoryczony?

LANCASTER

Ten łotr Gaveston został właśnie hrabią.

MŁODSZY MORTIMER

Hrabią!

WARWICK

Tak, a poza tym kanclerzem królestwa
I sekretarzem, i władcą wyspy Man.

STARSZY MORTIMER

Nie chcemy, nie możemy tego ścierpieć.

MŁODSZY MORTIMER

Jedźmy stąd śpiesznie, zaciągnijmy ludzi.

LANCASTER

„Hrabio Kornwalii” wciąż się teraz słyszy.
I ten szczęśliwy, komu rzucić raczy
Za dworny ukłon łaskawe spojrzenie.
Tak, ramię w ramię król z nim się przechadza,
Co więcej, gwardia strzeże jegomości
I cały dwór już zaczyna mu schlebiać.

WARWICK

A on, oparty na ramieniu króla,
Tym, którzy go mijają, kiwa głową
I drwi z nich albo rozdaje uśmiechy.

STARSZY MORTIMER

Nikt nie odwraca się od nikczemnika?

LANCASTER

Wszyscy są oburzeni, lecz nikt nie śmie
Przemówić słowa.

MŁODSZY MORTIMER

Ach, mój Lancasterze,
To tylko świadczy o ich nikczemności.
Gdyby hrabiowie, baronowie wszyscy
Byli mojego zdania, wtedy byśmy
Go oderwali od królewskiej piersi
I powiesilibyśmy go na bramie
Pałacu, tego parobka, co jadem
Pychy ambitnej nadęty, zrujnuje
Kiedyś to całe królestwo wraz z nami.

WARWICK

Nadchodzi tutaj w swojej łaskawości
Lord Canterbury.

LANCASTER

A z jego oblicza
Widać, że także jest tym oburzony.

[Wchodzi Arcybiskup Canterbury ze Sługą].

ARCYBISKUP CANTERBURY

Najpierw zerwano z niego święte szaty,
Potem brutalnie go potraktowano
I uwięziono, zabrano mu dobra.
Zawiadom o tym papieża. Weź konie.

[Wychodzi Sługa].

LANCASTER

Panie, podniesiesz broń przeciw królowi?

ARCYBISKUP CANTERBURY

Ja? Po co? Wszak to sam Bóg broń podnosi,

Gdy kościołowi jego gwałt zadają.

MŁODSZY MORTIMER

A czy dołączysz do nas, parów Anglii,

By wygnać albo stracić Gavestona?

ARCYBISKUP CANTERBURY

Jakże inaczej może być, lordowie?

Wszakże te sprawy bardzo mnie obchodzą;

Biskupstwo Coventry jest w jego rękę.

[Wchodzi Królowa Izabela].

MŁODSZY MORTIMER

Dokąd tak śpiesznie zdąża twój majestat,

Pani?

KRÓLOWA IZABELA

Do lasu, miły Mortimerze,

By żyć tam w smutku i zgubnej goryczy,

Bo teraz pan mój, król nie chce mnie widzieć,

Lecz do szaleństwa kocha Gavestona.

Głaska go po policzkach i za szyję

Go obejmuje, szepcze mu do ucha

I śmieje się, a kiedy ja przychodzę,

To marszczy czoło, jakby chciał powiedzieć:

„Idź sobie, widzisz, że mam Gavestona”.

STARSZY MORTIMER

To dziwne, jakby uległ jakimś czarom!

MŁODSZY MORTIMER

Wróc do pałacu, pani... Wypędzimy

Uwodziciela, chytrego Francuza,

Albo zginiemy sami; ale zanim

Ów dzień nadejdzie, król straci koronę;

Bo mamy siłę, a także odwagę,

Żeby się pomścić w pełni.

ARCYBISKUP CANTERBURY

Ale przecież

Nie wznóście mieczy przeciwko królowi.

LANCASTER

Nie; ale Gavestona stąd wygnamy.

WARWICK

Musi być wojna, inaczej zostanie.

KRÓLOWA IZABELA

Więc niech zostanie, bo wolę wieść dalej
To smutne życie, podczas gdy on będzie
Swawolił ze swym kochankiem, niż żeby
Był narażony na wojnę domową.

ARCYBISKUP CANTERBURY

Panowie, posłuchajcie, co wam powiem,
By doprowadzić to wszystko do ładu:
My, którzy razem z innymi tworzymy
Radę Królewską, winniśmy się spotkać
I za ogólną zgodą, podpisami
Naszymi oraz pieczęcią potwierdzić
Banicję Gavestona.

LANCASTER

Król odrzuci

To, co my potwierdzimy.

MŁODSZY MORTIMER

Zgodnie z prawem

Wtedy możemy wszyscy się zbuntować.

WARWICK

Lecz powiedz, panie, gdzie mamy się spotkać?

ARCYBISKUP CANTERBURY

W New Tempie.

MŁODSZY MORTIMER

Zgoda. A tymczasem, proszę,

Chodźmy do Lambeth, zostańcie tam ze mną.

LANCASTER

Więc chodźmy.

MŁODSZY MORTIMER

Żegnaj, pani.

KRÓLOWA IZABELA

Żegnaj, drogi

Mój Mortimerze, ale zrób to dla mnie:

Nie podnoś broni przeciwko królowi.

MŁODSZY MORTIMER

Dobrze, jeżeli słowa tu pomogą.

Jeżeli nie pomogą - będę musiał.

[Wychodzą].

Scena w pałacu królewskim w Westminster.

Wchodzą Gaveston i Kent.

GAVESTON

Edmund, potężny książę Lancasteru,

Który ma więcej hrabstw, niżeli osioł

Potrafi unieść, i obaj poczciwi

Mortimerowie, razem z hrabią Warwick,

Groźnym rycerzem, ruszyli do Lambeth;

I niechże sobie tam już pozostaną.

\ Wychodzą.

Scena w pałacu Młodego Mortimera w Lambeth.

Wchodzą Lancaster, Warwick, Pembroke, Starszy Mortimer,

Młodszy Mortimer, Arcybiskup Canterbury i Orszak.

LANCASTER

Oto jest akt wygnania Gavestona.

Wasze lordowskie moście zechcą teraz

Podpisać się.

ARCYBISKUP CANTERBURY

Podajcie mi ten papier.

[Podpisuje, po nim inni robią to samo].

LANCASTER

Szybko, milordzie, szybko. Pragnę bardzo

Już to podpisać.

WARWICK

A ja jeszcze bardziej

Pragnę go już zobaczyć na wygnaniu.

MŁODSZY MORTIMER

Moje nazwisko będzie króla straszyć,
Póki się nie pozbędzie nikczemnika.

**Scena w pałacu królewskim.
Wchodzą Król Edward, Gaveston i Kent.**

KRÓL EDWARD

Cóż to, czy was to dziwi, że Gaveston
Siada przy królu? Ale my tak chcemy,
Sprawia nam to przyjemność.

LANCASTER

Dobrze czyni Wasza Łaskawość, że każe mu siadać
Przy swoim boku, bo ten nowy hrabia
Nie będzie nigdzie indziej tak bezpieczny.

STARSZY MORTIMER

Czy szlachcic może ścierpieć taki widok?
*Quam male conveniunt!*¹
Jak pogardliwie patrzy ten parobek!

PEMBROKE

Czyż lwy królewskie mają się ukorzyć
Przed pełzającą mrówką?

WARWICK

Nikczemny sługo, który niby Faeton
Rwiesz się do tego, by kierować słońcem!

MŁODSZY MORTIMER

Lecz ich upadek bliski, siły słabe,
Nie chcemy znosić takich upokorzeń!

KRÓL EDWARD

Zabrać stąd tego zdrajcę Mortimera!

STARSZY MORTIMER

Zabrać stąd tego zdrajcę Gavestona!

---

¹ Jakże źle są dobrani.

KENT

Czy taką służbę winniście królowi?

WARWICK

Znamy swą służbę; niech on zna swych parów.

KRÓL EDWARD

Dokąd go zabieracie? Stać! Zginiecie!

STARSZY MORTIMER

My nie jesteśmy zdrajcami, więc nie groź.

GAVESTON

Nie, nie groź, tylko odpuść im, mój panie,
Gdybym był królem...

MŁODSZY MORTIMER

Łotrze, jak śmiesz nam tu mówić o królu,
Gdyś nie urodził się nawet szlachcicem?

KRÓL EDWARD

Choćby wieśniakiem był, gdy ulubieńcem
Jest moim, sprawię, że z was najdumniejszy
Będzie się przed nim pochylał w ukłonie.

LANCASTER

Panie, nie wolno ci nam tak ubliżać.
Precz, mówię, z tym obrzydłym Gavestonem!

STARSZY MORTIMER

I z księciem Kentu, który go popiera!

[Słudzy wyprowadzają Gavestona i Kentą].

KRÓL EDWARD

Więc zadajecie gwałt swemu królowi:
Siądź, Mortimerze, na tronie Edwarda,
Warwicku, Lancasterze, weźcie sobie
Moją koronę; czy zapanowano
Tak jak nade mną już nad jakimś królem?

LANCASTER

Więc ucz się lepiej panować nad nami
I nad królestwem.

MŁODSZY MORTIMER

Cośmy uczynili,
Tego serdeczną krwią będziemy bronić.

WARWICK

Myślisz, że ścierpieć możemy tę pychę

Parwienuszkowską?

KRÓL EDWARD

Gniew razem z wściekłością

Głos mi odbiera.

ARCYBISKUP CANTERBURY

Czemu się unosisz?

Okaz cierpliwość, panie mój, i słuchaj,

Co uczyniliśmy my, twoja rada.

MŁODSZY MORTIMER

Bądźmy stanowczy dziś, moi panowie,

I albo naszą wolę przeprowadźmy,

Albo pogódźmy się z utratą życia.

KRÓL EDWARD

Po to zebraliście się, nadto śmiali,

Dumni parowie? Lecz prędzej ta wyspa

Na fulach oceanu zawędruje

Aż do dalekich Indii, zanim słodki

Mój Gaveston ode mnie się oddali.

ARCYBISKUP CANTERBURY

Wiesz, że ja jestem legatem papieskim.

Musisz posłusznym być rzymskiej stolicy

I jak my podpisz werdykt o wygnaniu.

MŁODSZY MORTIMER

Jeśli odmówi, rzuć na niego klątwę.

Wtedy możemy pozbawić go tronu,

Innego wybrać króla.

KRÓL EDWARD

O to idzie!

Ale ja nie mam zamiaru ustąpić.

Przeklnijcie mnie i złóżcie z tronu, zróbcie,

Co tylko potraficie najgorszego.

LANCASTER

A więc nie zwlekaj, lecz podpisz to zaraz.

ARCYBISKUP CANTERBURY

Pamiętaj, że biskupa obrażono.

Oddalisz tego, który to uczynił,

Albo ja zaraz tu zwolnię tych ludzi

Z należnej tobie przysięgi wierności.

KRÓL EDWARD *[Na stronie].*

Na nic me groźby, muszę mówić grzecznie,
Legata papieskiego trzeba słuchać.

[Głośno].

Mój panie, będziesz kanclerzem królestwa,
Ty, Lancasterze, wielkim admirałem,
Młody Mortimer, jego wuj - hrabiami,
I ty, mój lordzie Warwick, będziesz rządził
Północą kraju, a ty - Walią. Jeśli
To was nie zadowala, zróbcie sobie
Kilka pomniejszych królestw z tej monarchii
I równo między siebie je podzielcie,
Tak, by mnie tylko został jakiś kącik,
Gdzie bym swawolił z drogim Gavestonem.

ARCYBISKUP CANTERBURY

Nic nas nie zmieni, postanowiliśmy.

LANCASTER

No, podpisz, podpisz.

MŁODSZY MORTIMER

Jakże możesz kochać

Kogoś, kogo świat cały nienawidzi?

KRÓL EDWARD

Bo on mnie kocha więcej niż świat cały.

Ach, tylko dziko myślący prostacy

Mogą chcieć zguby mego Gavestona.

A wy, szlachetni, winniście mu współczuć.

WARWICK

Ty zaś, któryś jest z królewskiego rodu,

Winienesz go ze wstydem stąd oddalić.

Podpisz i niech ten wieśniak już odejdzie.

STARSZY MORTIMER

Przynaglij go, panie.

WARWICK

Rad jesteś, że wyganiaasz go z królestwa?

KRÓL EDWARD

Widzę, że muszę, więc dobrze: rad jestem.

Nie atramentem: łzami to podpiszę.

[Podpisuje].

MŁODSZY MORTIMER

Król schnie z miłości do swego kochanka.

KRÓL EDWARD

Stało się; ręko przeklęta, odpadnij!

LANCASTER

Dajcie: ogłoszę werdykt na ulicach.

MŁODSZY MORTIMER

Dopatrzę, by go zaraz wywieziono.

ARCYBISKUP CANTERBURY

Teraz me serce spokojne.

WARWICK

I moje.

PEMBROKE

Dla prostych ludzi to dobre nowiny.

STARSZY MORTIMER

Czy złe, czy dobre, nie może tu zostać.

[Wychodzą wszyscy z wyjątkiem Króla Edwarda].

KRÓL EDWARD

Jak szybko biegną, by wypędzić tego,

Którego kocham! Nie ruszyliby się

Dla mego dobra. Dlaczego król musi

Ulegać księdzu? Dumny Rzymie, w którym

Lęgną się rzesze takich władczych gburów

Dla twoich zabobonnych świec, co blaskiem

Goreją w twych świątyniach antychrysta!

Spalę szalone twe gmachy i zmuszę

Papieskie wieże, żeby całowały Ziemię.

I sprawię, że ciałami księży

Na rzeź wydanych wzbiorą wody Tybru,

A jego brzegi podwyższą ich groby!

Żaś co do parów, którzy tak wspierają

Klechów, to jeśli ja mam tu być królem,

Żaden z nich nie przeżyje.

[Wraca Gaveston].

GAVESTON

O mój panie,

Słyszę, bo szepcze się wszędzie wokoło,

Żem ja wygnany, muszę kraj opuścić.

KRÓL EDWARD

To prawda, słodki Gavestonie; oby
Mogła być kłamstwem! To legat papieski
Tak postanowił, więc musisz wyjechać
Albo mnie złożyć z tronu. Lecz ja będę
Panował po to, by się na nich zemścić.
Dlatego bądź cierpliwy, przyjacielu,
I żyj, gdzie zechcesz, pošlę ci dość złota.
Niedługo tam zostaniesz, ale gdybyś
Został, to ja przyjadę do ciebie. Bo miłość
Moja nie minie nigdy.

GAVESTON

A więc wszystkie

Moje nadzieje toną w piekle żalu?

KRÓL EDWARD

Nie rań mi serca zbyt ostrymi słowy:
Tyś z tego kraju, jam z siebie wygnany.

GAVESTON

Nie to biednego Gavestona martwi,
Że stąd odchodzi, ale że opuszcza
Ciebie, w którego łaskawych spojrzeniach
Kryje się cała błogość Gavestona.
Bo nigdzie indziej nie szuka on szczęścia.

KRÓL EDWARD

I to jedynie mą nieszczęsną duszę
Dręczy, że musisz odejść, chcę czy nie chcę.
Bądź w mym imieniu zarządcą Irlandii
I tam zaczekaj, dopóki fortuna
Nie wezwie cię z powrotem. Weź mój portret.
A mnie swój własny zostaw.

[Wymieniają wizerunki].

Ach, gdybym mógł

Tak ciebie tu zatrzymać jak ten obraz.
Byłem radosny, ale teraz jestem
Najnieszczęśliwszy.

GAVESTON

Jest to coś, w czym trzeba
Współczuć królowi.

KRÓL EDWARD

Nie możesz odjechać.

Ja cię ukryję tutaj, Gavestonie.

GAVESTON

Znajdą mnie. Wtedy żal mój będzie większy.

KRÓL EDWARD

Te miłe słowa, wzajemne rozmowy
Wzmagają boleść. Dlatego w milczącym
Uścisku się rozstańmy. Gavestonie,
Zostań. Ja cię nie mogę tak opuścić.

GAVESTON

Każdym spojrzeniem mój pan mi wyciska
Łzę z oczu. Skoro już muszę odjechać,
Nie chciej odnawiać mojego zmartwienia.

KRÓL EDWARD

Niedługo możesz już tutaj pozostać,
Więc pozwól się nacieszyć twym widokiem.
Odprowadzę cię, słodki przyjacielu.

GAVESTON

Parowie będą gniewni.

KRÓL EDWARD

Nie dbam o to.

Chodź: wracać z większą przyszłoby ochotą.

[Wchodzi Królowa Izabela].

KRÓLOWA IZABELA

Dokąd to idzie pan mój?

KRÓL EDWARD

Przestań łaścić

Się do mnie, dziewczko francuska! Idź sobie!

KRÓLOWA IZABELA

Do kogóż, jeśli nie do mego męża,
Mam się więc łaścić?

GAVESTON

Niedobra królowo,

Do Mortimera, z którym... lecz nic więcej
Nie powiem... resztę sam osądź, mój panie.

KRÓLOWA IZABELA

Krzywdzisz mnie tymi słowy, Gavestonie,

Czy nie dość, że uwiodłeś mego pana
I jego uczuć stałeś się rajfurem,
Lecz musisz hańbić także i mój honor?

GAVESTON

Tak nie myślałem; wybacz mi łaskawie.

KRÓL EDWARD

Zbyt spoufalasz się z tym Mortimerem
I Gavestona wygnano przez ciebie.
Lecz chciałbym, żebyś mi zjednała lordów
Albo się nigdy nie pojednasz ze mną.

KRÓLOWA IZABELA

Wasza Wysokość wie: nie w mej to mocy.

KRÓL EDWARD

Więc precz, nie tykaj mnie! Chodź, Gavestonie.

KRÓLOWA IZABELA

Łotrze, ty mi rabujesz mego pana!

GAVESTON

Pani, to ty mi mego pana kradniesz.

KRÓL EDWARD

Niech sobie więdnie i schnie; nie mów do niej.

KRÓLOWA IZABELA

Czym sobie zasłużyłam na te słowa,
Panie mój? Niechże te łzy Izabeli
I niech to serce, które się w westchnieniach
Dla ciebie łamie, będą mi świadkami,
Jak drogi jest dla biednej Izabeli
Mój pan.

KRÓL EDWARD

A niebo niech mi będzie świadkiem,
Jak ty mi jesteś droga. Więc płacz sobie.
Ale na oczy mi się nie pokazuj
Póki Gaveston tutaj nie powróci.

[Wychodzą Król Edward i Gaveston].

KRÓLOWA IZABELA

O zrozwadzona, nieszczęsna królowo!
O, gdybyż, kiedy wsiadałam na okręt,
Żeby opuścić moją słodką Francję,
Idąc po falach, czarodziejka Circe

Mą postać odmieniła, albo gdyby
Puchar Hymenu był pełen trucizny
W dniu mego ślubu, lub gdyby ramiona,
Które objęły mnie za szyję, raczej
Mnie udusiły, żebym nie dożyła
Chwili, w której mój pan, król, mnie opuszcza!
Niby szalona Junona wypełnię
Świat strasznym zgiełkiem mych westchnień i krzyków.
Bo nigdy Jowisz tak za Ganimedem
Nie szalał jak on za tym Gavestonem
Przeklętym! Ale to by jeszcze bardziej
Gniew jego wzmogło; muszę go ubłagać,
Muszę rozmawiać z nim spokojnie, muszę
Się starać, żeby Gaveston powrócił,
Lecz on już przecież zawsze będzie szalał
Za Gavestonem, więc ja już na zawsze
Zostanę nieszczęśliwą.

*[Wracają Lancaster, Warwick, Pembroke, Stary Mortimer i
Młody Mortimer].*

LANCASTER Spójrzcie tylko,
Jak oto siedzi siostra króla Francji,
Bijąc się w piersi, załamując ręce!

WARWICK

Boję się, że król dotknął ją czymś srogo.

PEMBROKE

Twarde mieć trzeba serce, by ją zranić.

MŁODSZY MORTIMER

Wiem, to przez Gavestona ona płacze.

STARSZY MORTIMER

Jak to, przecież odjechał.

MŁODSZY MORTIMER

Jak się miewa

Wasza Łaskawość, Pani?

KRÓLOWA IZABELA

Ach, nienawiść

Króla wychodzi na jaw, Mortimerze;

I mówi teraz wprost, że mnie nie kocha.

MŁODSZY MORTIMER

Więc weź odwet, pani,
I ty go także nie kochaj.

KRÓLOWA IZABELA

Nie, raczej

Umrzeć wolałabym po tysiąc razy,
A przecież kocham na próżno; on nigdy
Kochać mnie już nie będzie.

LANCASTER

Nie obawiaj

Się, pani. Teraz, kiedy już odjechał
Jego kochanek, szybko się pozbędzie
Złego nastroju.

KRÓLOWA IZABELA

Nigdy, Lancasterze!

Bo mnie polecił, ażebym was wszystkich
Prosiła o to, żeby on mógł wrócić.
Tego chce pan mój, ja muszę to sprawić,
Inaczej nigdy już jego wysokość
Mnie nic dopuści przed swoje oblicze.

LANCASTER

By on mógł wrócić? Pani, on nie wróci,
Chyba że morze wyrzuci na plażę
Jego zbutwiałe ciało.

WARWICK

Aby ujrzeć

Widok tak miły, każdy z tu obecnych
Konia zajeździłby na śmierć.

MŁODSZY MORTIMER

O, pani,

Ale czy ty byś chciała, by on wrócił?

KRÓLOWA IZABELA

Tak, Mortimerze, bo póki nie wróci,
Król rozgniewany wygnał mnie ze dworu.
Dlatego, jeśli mnie troszeczkę kochasz,
Bądź mym rzecznikiem w obliczu tych parów.

MŁODSZY MORTIMER

Jak to? Mam wstawiać się za Gavestonem?

STARSZY MORTIMER

Niech wstawia się kto chce, lecz ja nie będę.

LANCASTER

Ja też nie, panie. Powiedz to królowej.

KRÓLOWA IZABELA

O Lancasterze, powiedz to królowi!
Bo on wróciłby tutaj wbrew mej woli.

WARWICK

Więc nie przemawiaj za nim; niech ten wieśniak
Odejdzie.

KRÓLOWA IZABELA

Ja za sobą tu przemawiam,
Nie za nim.

PEMBROKE

Żadne słowa nie pomogą.
Przestańmy.

MŁODSZY MORTIMER

Porzuć, o piękna królowo,
Łowienie ryby, która, już złowiona,
Uderza i zabija. Mam na myśli
Tego jadowitego Gavestona,
Który, jak sądzę, pływa sobie teraz
Już po irlandzkich morzach.

KRÓLOWA IZABELA

Usiądź przy mnie,
Mój słodki Mortimerze, to ci podam
Powody takiej wagi, że podpiszesz
Zgodę na odwołanie go z wygnania.

MŁODSZY MORTIMER

To niemożliwe, lecz powiedz, co myślisz.

KRÓLOWA IZABELA

Lecz niech nikt oprócz nas tego nie słyszy.

[Rozmawia na stronie z Mortimerem].

LANCASTER

Lordowie, jeśli królowa przekona
Młodego Mortimera, czy będziecie
Zdecydowanie stać po mojej stronie?

STARSZY MORTIMER

Ja nie, przeciwko memu bratankowi.

PEMBROKE

Nie bój się, bo królowa go nie zmieni.

WARWICK

Nie? Spójrzcie tylko, jak poważnie mówi!

LANCASTER

I patrzcie, jak on chłodno jej odmawia!

WARWICK

Ona uśmiecha się; na Boga, teraz

On zmienia zdanie!

LANCASTER

A ja raczej przyjaźń

Jego utracę, niż na to przystanę.

MŁODSZY MORTIMER

No cóż, więc z konieczności tak być musi.

Nikt z waszych dostojności, milordowie,

Nie wątpi, mam nadzieję, że nikczemny

Gaveston wstrętem mnie przejmuję.

Toteż Jeśli przemawiam za tym, żeby wrócił,

Czynię to nie dla jego, lecz dla naszych

Korzyści, ba, a nawet dla pożytku

Królestwa i samego króla.

LANCASTER

Wstydź się!

Nie ściągaj na się hańby, Mortimerze!

Więc czy to dobrze było go wypędzać?

I czy to dobrze przyzywać go znowu?

Więc białe czarnym, a czarne jest białym?

MŁODSZY MORTIMER

Zauważ względy, milordzie Lancaster.

LANCASTER

Żaden wzgląd nie wyjaśnia tych sprzeczności.

KRÓLOWA IZABELA

Lecz, dobry lordzie, słuchaj, co on powie.

WARWICK

Wszystko, co powie, jest niczym. Jesteśmy

Zdecydowani.

MŁODSZY MORTIMER

A zatem nie chcecie,
Żeby Gaveston umarł?

PEMBROKE

O, ja chciałbym.

MŁODSZY MORTIMER

Więc pozwól mi to wyjaśnić, milordzie.

STARSZY MORTIMER

Tylko, bratanku, nie baw się w sofistę.

MŁODSZY MORTIMER

To, co zalecam, płynie z gorliwości,
Żeby poprawić króla i krajowi
Zapewnić dobro. Bo może nie wiecie:
Gaveston ma ze sobą mnóstwo złota,
Za które może w Irlandii pozyskać
Takich przyjaciół, że wkrótce się stanie
Najpotężniejszy z nas wszystkich. I kiedy
On będzie żył tam i będzie kochany,
Trudno nam będzie sprawić, żeby upadł.

WARWICK

Zważ tylko na to, milordzie Lancaster.

MŁODSZY MORTIMER

Lecz gdy tu będzie, tak znieawidzony,
Jak jest, to jakże łatwo wtedy przyjdzie
Skłonić jakiegoś przekupnego draba,
Żeby lordowską jego mość pozdrowił
Sztyletem; i mordercy nie oskarżać,
Lecz raczej słać go za czyn tak śmiały,
A imię jego zapisać w kronikach
Za oczyszczenie królestwa z tej plagi!

PEMBROKE

On słusznie mówi.

LANCASTER

Tak, ale dlaczego

Nie dokonano tego do tej pory?

MŁODSZY MORTIMER

Bowiem, lordowie, nie myślano o tym.
Co więcej, gdy on dowie się, że od nas

Zależy jego wygnanie, a później
Ponowne odwołanie go z powrotem,
Pochyli nieco sztandar swojej pychy
I bał się będzie obrazić nobila
Choćby najnędnieszego.

STARSZY MORTIMER

Lecz jeżeli

Nie zrobi tego, bratanku?

MŁODSZY MORTIMER

To wtedy

Będziemy mogli już stanąć pod bronią,
Bo chociaż wiemy to od urodzenia,
Że powstać przeciw królowi to zdrada,
To lud będziemy mieli po swej stronie,
Bo on przez pamięć ojca broni króla,
Lecz znieść nie może, by ten grzyb, wyrosły
W nocy, jakim jest ten mój Lord Kornwalii,
Szydził z naszego szlachectwa. A kiedy
Szlachta w tej walce połączy się z gminem,
Wtedy król nie osłoni Gavestona.
Lordowie, jeśli w tej walce okażą
Się opieszali, możecie uważać,
Żem równie jak Gaveston jest nikczemny.

LANCASTER

Pod tym warunkiem Lancaster się zgadza.

WARWICK

Tak samo Pembroke i ja.

STARSZY MORTIMER

I ja także.

MŁODSZY MORTIMER

Ogromnie mnie to cieszy. Co do reszty,
Mortimer będzie na wasze rozkazy.

KRÓLOWA IZABELA

A jeśli Izabela o tej łasce

Zapomni, niechaj żyje opuszczona

I w oddaleniu. Lecz patrzcie, na szczęście

Król, pan mój, wrócił już, odprowadziwszy

Lorda Kornwalii; te wieści ucieszą

Go bardzo, chociaż nie tak bardzo jak mnie.
Kocham go więcej niż on Gavestona,
Gdyby mnie kochał tak chociaż w połowie,
Byłabym wtedy po trzykroć szczęśliwa.

[Wchodzi Król Edward, pogrążony w żalu].

KRÓL EDWARD

Odjechał; tak mi żal, że go tu nie ma.
Nigdy się jeszcze tak bardzo ku sercu
Nie zbliżył smutek jak teraz, gdy brak mi
Słodkiego Gavestona. Gdyby dochód
Korony mógł mi go tutaj przywrócić,
To chętnie oddałbym go jego wrogom,
Wierząc, że zysk odniosłem, bo kupiłem
Za to tak mi drogiego przyjaciela.

KRÓLOWA IZABELA

Słuchajcie, myśli wciąż o swym kochanku.

KRÓL EDWARD

Kowadłem moje serce jest dla żalu,
Co weń uderza jak młoty Cyklopów.
Od zgiełku mój cierpiący mózg omdlewa,
Szaleję za mym drogim Gavestonem:
Ach, obyż jakaś bezkrwista megiera
Z piekła się wynurzyła i królewskim
Mym berłem śmierć mi zadała w tej chwili,
Gdy mnie zmuszono wygnać Gavestona!

LANCASTER

Diablo, jak nazwać takie namiętności?

KRÓLOWA IZABELA

Łaskawy panie mój, przynoszę wieści.

KRÓL EDWARD

Że rozmawiałaś z twoim Mortimerem.

KRÓLOWA IZABELA

Ze Gavestona znów się wezwie, panie.

KRÓL EDWARD

Ach, to zbyt dobre, by było prawdziwe.

KRÓLOWA IZABELA

Lecz czy pokochasz mnie, gdy to się stanie?

KRÓL EDWARD

Czegóż nie zrobi Edward, gdy tak będzie?

KRÓLOWA IZABELA

Dla Gavestona, nie dla Izabeli.

KRÓL EDWARD

Dla ciebie, piękna królowo, jeżeli
Ty Gavestona kochasz. Na twej szyi
Zawieszę złoty język, bo z tak wielkim
Sukcesem w jego sprawie przemówiłaś.

KRÓLOWA IZABELA

Nie wieszaj innych klejnotów, o panie,
Na mojej szyi niż takie; nie pozwól
Także, ażebym miała więcej bogactw,
Niż mogę przynieść z tego oto skarbcza;
Jakże ożywia biedną Izabelę
Ten pocałunek!

KRÓL EDWARD

Raz jeszcze mą rękę
Przyjmij i niechaj tym uściskiem lubym
Ponowne zwiążą nas oboje śluby.

KRÓLOWA IZABELA

Oby szczęśliwsze niż pierwsze! Najmilszy
Panie mój, oświadczy przyjaźń tym szlachetnym,
Którzy czekają w orszaku na twoje
Miłe spojrzenie i czczą twój majestat
Na klęczkach.

KRÓL EDWARD

Mój waleczny Lancasterze,
Uściśnij swego króla i jak w słońcu
Giną najgęstsze mgły, tak niech nienawiść
Zginie w uśmiechu twego suwerena.
Pozostań przy mnie jako mój towarzysz.

LANCASTER

To pozdrowienie raduje nad miarę
Me serce.

KRÓL EDWARD

Warwick będzie najważniejszym
Moim doradcą. Jego srebrne włosy

Bardziej ozdobią mój dwór niżli barwne
Jedwabie lub bogate hafty. Strofuj
Mnie, słodki mój Warwicku, jeśli zejde
Z właściwej drogi.

WARWICK

Zabij mnie, mój panie,
Jeśli obrazę kiedyś twą łaskawość.

KRÓL EDWARD

Podczas publicznych wystąpień w triumfie
Lord Pembroke będzie nosił miecz przed królem.

PEMBROKE

I będzie walczył za ciebie tym mieczem.

KRÓL EDWARD

Ale dlaczego nasz młody Mortimer
Odchodzi na bok? Zostaniesz dowódcą
Naszej królewskiej floty; albo jeśli
Ten wzniosły urząd ci się nie podoba,
Zostaniesz Lordem Marszałkiem królestwa.

MŁODSZY MORTIMER

Tak będę zwalczał, panie, twoich wrogów,
By Anglii spokój, tobie bezpieczeństwo
Zapewnić.

KRÓL EDWARD

Ty natomiast, Mortimerze,
Lordzie Chirk, któryś w naszych zagranicznych
Wojnach tak wielkie odnosił zwycięstwa,
Nic zasługujesz na zwyczajny urząd
Ani na nędzną nagrodę; ty będziesz
Jako generał dowodził tą armią,
Już zaciągniętą, która jest gotowa,
Żeby uderzyć na Szkotów.

STARSZY MORTIMER

W twej łasce
Honory dla mnie zgotowałeś duże,
Bo wojna jest najbliższa mej naturze.

KRÓLOWA IZABELA

Teraz król Anglii, bogaty i silny,
Posiada miłość swoich słynnych parów!

KRÓL EDWARD

Tak, Izabelo, nigdy jeszcze serce
Moje nie było tak lekkie. Koronny
Pisarzu, nakaz zaraz wystosujesz
Do Gavestona w Irlandii.

[Wchodzi Beaumont z nakazem].

I ruszaj,
Beaumontcie, leć jak Iris lub Merkury,
Poseł Jowisza.

BEAUMONT

Zrobię to, łaskawy

Panie mój.

KRÓL EDWARD

Ciebie, Lordzie Mortimerze,
Zwalniamy do twych nowych obowiązków.
A teraz wejdźmy na królewską ucztę.
Gdy wróci nasz przyjaciel, Lord Kornwalii,
Będą odbywać się tu gry, turnieje,
A potem uroczyście wyprawimy
Jego wesele, bo może nie wiecie,
Że obiecałem mu naszą kuzynkę,
Dziedziczkę księcia Gloucester?

LANCASTER

Słyszeliśmy

O tym, mój panie.

KRÓL EDWARD

I w tym dniu, jeżeli
Już nie dla niego, to dla mnie, niech ten, kto
W triumfie będzie tym wyzywającym,
Nie szczędzi kosztów; my wynagrodzimy
Wam waszą miłość.

WARWICK

I w tym, i we wszystkim
Wasza wysokość niech nam rozkazuje.

KRÓL EDWARD

Dzięki, miły Warwicku. Teraz wejdźmy,
Siądźmy do uczyty.

[Wychodzą wszyscy z wyjątkiem]

STARSZY MORTIMER

Bratanku, ja muszę
Jechać do Szkocji; ty zostaniesz tutaj.
Przestań się teraz sprzeciwiać królowi,
Wszak widzisz, że z natury on łagodny
Jest i spokojny, a skoro tak bardzo
Zadurzył się w tym swoim Gavestonie,
Pozwólmy, niechże postawi na swoim
Już bez kontroli. Faworytów mieli
Najpotężniejsi królowie: na przykład
Sam wielki Aleksander zakochany
Był w Hefajstionie, zwycięski Herkules
Hylasa opłakiwał, zaś Achilles
Omdlewał z żalu za swym Patroklesem.
Wreszcie nie tylko królowie, lecz także
Co najmądrzejsi ludzie: wszak Rzymianin
Tully ukochał sobie Oktawiusza,
Poważny zasię Sokrates dzikiego
Alcybiadesa; pozwólmy więc, niechże
Jego Łaskawość, którego młodzieńcze
Lata są jeszcze podatne na wpływy,
Lecz obiecują tyle, ile tylko
Możemy sobie życzyć, ze swobodą
Cieszy się swoim lekkomyślnym hrabią;
W dojrzałych latach rzuci te zabawki.

MŁODSZY MORTIMER

Wuju, jęgo swawolny nastrój mnie nie smuci,
Lecz tym pogardzam, że ktoś tak niskiego
Rodu może się z łaski suwerena
Stać tak zuchwałym i rozpustnie trwonić
Skarby królestwa. Podczas gdy żołnierze
Buntują się, bo nie dostają żołdu,
On nosi lorda majątek na grzbiecie
I niby Midas kroczy tak wśród dworu,
A wraz z nim sfera zagranicznych bubków,
Których chełpliwe, fantastyczne stroje
Dają nam takie widowisko, jakby

Zjawił się nagle Proteusz, bóg, który
Najrozmaitsze przybiera postaci.
Jeszcze nie widział tak napuszonego
Galanta; nosi włoski, krótki płaszczyk
Z kapturem i perłami ozdobiony,
A w jego czapce tokańskiej lśni klejnot,
Który ma większą wartość niż korona.
Podczas gdy inni przechodzą ulicą,
On z królem, wychyleni z okna, szydzą
Z takich jak my, żartują z naszej świty
I kpią z naszego stroju, więc to właśnie
Mnie irytuje, wuju.

STARSZY MORTIMER

Lecz, bratanku,
Widzisz, że teraz król się zmienił.

MŁODSZY MORTIMER

Toteż Ja także się zmieniłem i żyć pragnę,
Żeby mu służyć. Ale też dopóki
Mam miecz i rękę, i serce, nie będę
Przed takim parweniuszem ustępował.
Wiesz już, co myślę, więc chodźmy stąd, wuju.

[Wychodzą].

KRÓL EDWARD DRUGI

AKT DRUGI

Wchodzą Młodszy Spencer i Baldock.

BALDOCK

Spencerze,

Teraz, gdy pan nasz, hrabia Gloucester, umarł,
Któremuż z tych szlchetnych będziesz służył?

MŁODSZY SPENCER

No, nie Mortimerowi i nikomu,

Kto trzyma jego stronę, bo on kłóci

Się z królem. Ucz się ode mnie, Baldocku:

Lord, który wicherzy, kiepsko na tym wyjdzie,

A jeszcze gorzej my, co mu służymy.

Lecz ten, co łaskę królewską posiada,

Może nas awansować jednym słowem.

Ów hojny Hrabia Kornwalii to człowiek,

Z którego losem wiązę swe nadzieje.

BALDOCK

Cóż to, czy myślisz być jego stronnikiem?

MŁODSZY SPENCER

Nie, jego towarzyszem; on mnie kocha,

A kiedyś nawet wołał mnie od króla.

BALDOCK

Ale on jest wygnany i niewiele

Można się po nim spodziewać.

MŁODSZY SPENCER

Na razie.

Ale, Baldocku, patrz, jak to się skończy.
Przyjacieli mi powiedzieli w tajemnicy,
Że go wezwano z powrotem z wygnania.
A nawet teraz przyszła poczta z dworu
Dla naszej pani; list tam był od króla
I uśmiechała się, gdy go czytała,
Więc myślę, że zawierał wiadomości
O Gavestonie; był też jej kochankiem.

BALDOCK

Możliwe, bo od kiedy go wygnano,
Ona przestała wychodzić i nigdzie
Się jej nie widzi; ale ja myślałem,
Że te stosunki zostały zerwane,
Że się zmieniła po jego wygnaniu.

MŁODSZY SPENCER

Nie mija pierwsza miłość naszej pani;
O moje życie założę się z tobą,
Że będzie miała swego Gavestona.

BALDOCK

Więc mam nadzieję zyskać jej protekcję,
Bo czytywałem jej, gdy dzieckiem była.

MŁODSZY SPENCER

Ale porzucić musisz, mój Baldocku,
Styl uczonego i starać się o to
Tak jak dworzanin. W swym czarnym kaftanie
Z niewielką wstążką, w płaszczu z aksamitnej
Kapy, z podszewką zwróconą na zewnątrz,
Wąchając jakiś bukiet przez dzień cały
Albo trzymając wciąż serwetkę w ręce,
Albo rozwleknie modląc się przy stole,
Albo się płaszcząc przed jakimś szlachcicem,
Albo w dół skromnie spuszczając powieki
I mówiąc: „Tak, zaprawdę, wasza miłość”.
Nic znajdziesz żadnej łaski wśród potężnych.
Musisz być dumny, śmiały, rezolutny
I miły, ale od czasu do czasu,
Jeśli okazja się zdarzy, pchnąć nożem.

BALDOCK

Wszak wiesz, Spencerze, że ja nienawidzę
Tych form naiwnych; używam ich tylko
Ze zwykłej hipokryzji; gdy żył jeszcze
Mój pan, był tak dalece skrupulatny,
Że miał mi za złe nawet me guziki,
I chociaż były jak główki od szpilki,
Zarzucał mi ich wielkość, co sprawiło,
Że odtąd się ubieram jak wikary,
Choć w duchu jestem raczej wyuzdany,
Zdolny do wszelkich łotrstw. Ja nie jestem
Jednym z tych zwykłych nudziarzy, co zdania
Bez *propterea quod* nie wypowiedzą.

MŁODSZY SPENCER

Lecz jednym z tych, co mówią *quandoquidem*.²
I mają dar szczególny, by kształtować
Słowo.

BALDOCK

Skończ z tymi żartami, bo oto
Nadchodzi tutaj właśnie moja pani.

[Wchodzi Bratanica Króla Edwarda].

BRATANICA KRÓLA EDWARDA

Mniejszy był smutek po jego wygnaniu
Niż radość z jego powrotu do domu.
Oto list od słodkiego Gavestona;
Czemuż, kochany, tak mi się tłumaczysz?
Wiem, że nie mogłeś przyjść, by mnie odwiedzić.

[Czyta].

Niedługo będę bez ciebie, choć ginę;
To świadczy o miłości mego pana;
Gdy cię opuszczam, śmierć mrozi me serce!
Lecz ty tu zostań, gdzie Gaveston zaśnie.

[Ukrywa list na piersi].

A teraz list od mego pana króla:
On chce, ażeby wróciła do dworu

---

² *propterea quod, quandoquidem* - są to techniczne terminy w łacińskiej retoryce.

I Gavestona ujrzała; dlaczegóż
Zostają tutaj, kiedy on tak mówi
O dniu mojego ślubu? Któż jest tutaj?
Baldock!

Przypilnuj, niech mi powóz przygotują,
Muszę wyjechać.

BALDOCK

Przypilnuję, pani.

BRATANICA KRÓLA EDWARDA

I czekaj zaraz na granicy parku.

[Wychodzi Baldock].

Spencerze, zostań, by mi towarzyszyć,
Bo chcę podzielić się radosną wieścią:
Mój pan Kornwalii właśnie tu przyjeżdża,
Będzie u dworu równocześnie z nami.

MŁODSZY SPENCER

Wiedziałem, że król znowu go zawezwie.

BRATANICA KRÓLA EDWARDA

Jeżeli wszystko ułoży się zgodnie
Z moją nadzieją, to wtedy, Spencerze,
Pomyślę także i o twoich służbach.

MŁODSZY SPENCER

Pokorne dzięki Waszej Łaskawości.

BRATANICA KRÓLA EDWARDA

Idź, wskazuj drogę, chciałabym już być tam.

[Wychodzą].

*[Wchodzi Król Edward, Królowa Izabela, Kent, Lancaster,
Młodszy Mortimer, Warwick, Pembroke i Orszak].*

KRÓL EDWARD

Wiatr jest pomyślny; więc cóż go wstrzymuje?

Boję się, czy nie rozbił się na morzu.

KRÓLOWA IZABELA

Patrz, Lancasterze, jaki jest wzburzony,
Myśl jego krąży wciąż wokół kochanka.

LANCASTER

Panie mój...

KRÓL EDWARD

Cóż tam? Jakie wieści?

Czyżby Gaveston przybył?

MŁODSZY MORTIMER

Nic, tylko Gaveston!

O czymże myśli wciąż Wasza Łaskawość?

Musisz rozważyć sprawy większej wagi:

Król Francji zajął Normandię.

KRÓL EDWARD

To głupstwo!

Jeśli zechcemy, to go wypędzimy.

Lecz powiedz, jakie godło wymyśliłeś,

Mój Mortimerze, z okazji wspaniałej

Uroczystości, przez nas nakazanej?

MŁODSZY MORTIMER

Skromne, mój panie, szkoda o nim mówić.

KRÓL EDWARD

Proszę cię, chcę je poznać.

MŁODSZY MORTIMER

Skoro tego

Tak bardzo pragniesz; oto w jaki sposób

Ono wygląda: Jest wyniosłe drzewo

Cedrowe, piękne, bujnie rozrośnięte,

Na jego górnych gałęziach królewskie

Orły przysiadły, ale jego korę

Rak toczy, postępując wciąż do góry

Aż do najwyższej gałęzi ze wszystkich.

Motto brzmi: *Aeque tandem*³.

KRÓL EDWARD

Jakież jest twoje, milordzie Lancaster?

LANCASTER

Panie mój, jeszcze bardziej jest ponure

Niż Mortimera; Pliniusz opowiada,

Że żyje jakaś latająca ryba,

Której śmiertelnie nienawidzi reszta

Rybiego świata, więc gdy ją ścigają,

Ona ulata w powietrze, lecz skoro

Tylko się wzniesie, wnet ptak ją pożera.

---

³ A jednak równy.

Tę rybę, panie, w godle przedstawiłem,
A motto brzmi: *Undique mors est.*⁴

KRÓL EDWARD

O, dumny Mortimerze! Zły Lancasterze!
To tak kochacie swego suwerena?
Taki waszego owoc pojednania?
Więc w słowach potraficie świadczyć przyjaźń,
Ale na tarczach ujawniacie swoje
Złośliwe myśli? Czyż nie trzeba tego
Nazwać ukrytym paszkwilem na mego
Brata, Hrabiego Kornwalii?

KRÓLOWA IZABELA

O mężu

Mój słodki, bądźże wesół, oni wszyscy
Ciebie kochają.

KRÓL EDWARD

Nie, mnie nie kochają

Ci, którzy nienawidzą Gavestona.
Jam jest tym cedrem, ale nie zanadto
Mną potrząsajcie; wy jesteście orły,
Lecz nigdy się nie wznosicie tak wysoko;
Mam smycze, które wnet ściągną was na dół
I *Aeque landem* ów rak powie kiedyś
Najdumniejszemu parowi Brytanii.
Ty, co go do tej ryby porównujesz
I śmiercią grozisz mu bez względu na to,
Czyli się będzie wznosił czy upadnie,
Wiedz, że największy nawet potwór morski
Ni najstraszliwsza harpia go nie połknie.

MŁODSZY MORTIMER

Jeśli jest taki dla niego łaskawy
Pod jego nieobecność, co to będzie,
Gdy on się tutaj zjawi.

LANCASTER

Zobaczymy,

Jego lordowska mość właśnie nadchodzi.

---

⁴ Śmierć jest wszędzie.

[Wchodzi Gaveston].

KRÓL EDWARD

Mój Gavestonie,
Witaj mi w Tynemouth! Przyjaciel cię wita!
Gdy cię nie było, mdlałem, usychałem,
Bowiem, zaprawdę, tak się ze mną działo,
Jak z kochankami prześlicznej Danae,
Którzy, gdy ją zamknięto w wieży z brązu,
Tym bardziej jej pragnęli i szaleli
Ze złości; teraz więc widok twój słodszy
Jest mi o wiele, niż był twój stąd odjazd,
Który gorczyzą i smutkiem wypełnił
Moje łkające serce.

GAVESTON

Słodki panie
I królu, twoje słowa uprzedziły
Me własne, zresztą brak ich, by wyrazić
Mą radość; żaden pasterz, przyciśnięty
Wściekłością ostrej zimy, nie raduje
Się tak na widok kolorowej wiosny,
Jak ja na widok twego majestatu.

KRÓL EDWARD

Czyż nikt z was nie pozdrowi Gavestona?

LANCASTER

Pozdrowić go? Tak. Witaj nam, Kanclerzu!

MŁODSZY MORTIMER

Witaj nam, dobry nasz Hrabio Kornwalii!

WARWICK

Gubernatorze wyspy Man, witamy!

PEMBROKE

Witaj nam, Sekretarzu!

KENT

Bracie, słyszysz?

KRÓL EDWARD

A więc hrabiowie ci i baronowie
Wciąż mnie tak będą traktować?

GAVESTON

Mój panie,

Nie mogę znieść tych obelg.

KRÓLOWA IZABELA [*Na stronie*].

Biada mojej

Duszy, gdy znów się zaczynają drażnić!

KRÓL EDWARD

Wepchnij im je do gardła; ja zezwalam.

GAVESTON

Podli hrabiowie, którzy się chełpicie

Swym urodzeniem, siedźcie w swoich domach

I jedźcie wołowinę swych dzierżawców,

A nie przychodźcie tu kpić z Gavestona,

Którego wzniosłe myśli nigdy jeszcze

Tak nisko nie pełzały, by użyzyć

Choćby spojrzenia takim jak wy ludziom.

LANCASTER

A ja nie wzgardzę tym czynem dla ciebie.

[Dobrywa miecza i zamierza się na Gavestona].

KRÓL EDWARD

Zdrada! To zdrada! Gdzie zdrajca?

PEMBROKE

Tu, tutaj!

KRÓL EDWARD

Zabierzcie Gavestona, chcą go zabić!

GAVESTON

Życiem zapłacisz za ten czyn haniebnym.

MŁODSZY MORTIMER

Twym życiem, łotrze! Chyba, że nie trafię!

[Rani Gavestona].

KRÓLOWA IZABELA

Szalony Mortimerze, coś uczynił?

MŁODSZY MORTIMER

Nie srożej mnie ukarzą, gdyby zginął.

KRÓL EDWARD

Tak, srożej cię ukarzę, choć on żyje.

Drogo was będzie ten czyn buntowniczy

Kosztował. Precz z mych oczu! I od dworu

Trzymajcie się z daleka!

MŁODSZY MORTIMER

Dwór nie będzie
Zamknięty dla mnie z racji Gavestona.

LANCASTER

Za uszy zaciągniemy go na szafot!

KRÓL EDWARD

Baczcie na wasze własne głowy, jego
Głowa jest dość bezpieczna.

WARWICK

Bacz na swoją
Koronę, jeśli go tak pragniesz chronić.

KENT

Warwicku, takie słowa nie przystoją
Twemu wiekowi.

KRÓL EDWARD

Widzisz, oni wszyscy
Się umówili, żeby mnie tak gniewać,
Lecz jeśli będę żył, podepczę głowy
Tych, co sądzili w pysze, że mnie zdepczą.
Chodźmy, Edmundzie, i zgromadźmy ludzi,
Niech wojna zdławi pychę tych baronów.

[Wychodzą Król Edward, Królowa Izabela i Kent].

WARWICK

Chodźmy do naszych zamków; król się wzburzył.

MŁODSZY MORTIMER

Niechaj się burzy i zginie w swym gniewie!

LANCASTER

Kuzynie, teraz nie ma z nim układów,
On chce nas złamać zbrojnie, więc dlatego
Umówmy się tu wspólnie, uroczyście,
Że tego Gavestona prześladować
Będziemy póty, aż mu śmierć zadamy.

MŁODSZY MORTIMER

Niebioso, ten łotr podły żyć nie może!

WARWICK

Wykrwawię go lub umrę, by to sprawić!

PEMBROKE

Pembroke tu składa tę samą przysięgę.

LANCASTER

Lancaster także. A teraz pošlijmy
Naszych heroldów, żeby wyzwać króla.
I ludzie niech przysięgną, że go złamią.
[Wchodzi Poślaniec].

MŁODSZY MORTIMER

Listy? Skąd?

POŚLANIEC

Ze Szkocji, panie.
[Daje listy Mortimerowi].

LANCASTER

No cóż, kuzynie, jakże się powodzi
Tam naszym przyjaciółom?

MŁODSZY MORTIMER

Szkoci wzięli
Mojego wuja do niewoli.

LANCASTER

Damy
Im okup, chłopcze. Bądźże dobrej myśli.

MŁODSZY MORTIMER

Okup wynosi pięć tysięcy funtów.
Kogóż stać na tę sumę oprócz króla?
Wuj przecież został jeńcem w jego wojnach.
Pójdę do króla.

LANCASTER

Tak, zrób to, kuzynie.
Ja pójdę z tobą.

WARWICK

Tymczasem lord Pembroke
I ja udamy się stąd do Newcastle
I tam zbierzemy starszszynę.

MŁODSZY MORTIMER

Tak, dobrze.
Przyjdziemy potem do was.

LANCASTER

Ale bądźcie
Stanowczy i nie zdradźcie tajemnicy.

WARWICK

Ja za to ręczę.

[Wychodzi razem z Pembrokiem].

MŁODSZY MORTIMER

A jeśli, kuzynie,

On go nie zechce wykupić, to wtedy
Takich mu gromów nakładę do uszu,
Że jeszcze nigdy wobec swego króla
Żaden poddany tak się nie zachował.

LANCASTER

Zgoda, ja wezmę w tym udział. Lecz, hola!
Któż to?

[Wchodzi Strażnik].

MŁODSZY MORTIMER

Zaprawdę, dobrze, że ten strażnik
Jest tutaj.

LANCASTER

Wskazuj drogę.

STRAŻNIK

Dokąd idą
Wasze lordowskie mości?

MŁODSZY MORTIMER

Dokądże by,
Jak nie do króla?

STRAŻNIK

Lecz jego wysokość
Mówił, że pragnie być sam.

LANCASTER

Cóż, niech pragnie,
Lecz my będziemy z nim mówić.

STRAŻNIK

Mój panie,
Nie wolno wejść.

MŁODSZY MORTIMER

Nie wolno?

[Wchodzi Król Edward i Kent].

KRÓL EDWARD

Cóż to znaczy?

Cóż to za hałas? Kto tu jest? Ach, to wy.

[Odchodzi].

MŁODSZY MORTIMER

Nie, zostań, panie, przynoszę nowiny.

Szkoci mi wzięli wuja do niewoli.

KRÓL EDWARD

A więc go wykup.

LANCASTER

To są twoje wojny.

Tyś winien go wykupić.

MŁODSZY MORTIMER

I wykupisz

Albo...

KENT

Nie grozisz chyba, Mortimerze,

Królowi?

KRÓL EDWARD

Uspokójcie się. Dostaniesz

Mą wielką pieczęć, ażebyś mógł zebrać

Pieniądze w całym królestwie.

LANCASTER

Kochanek

Twój, Gaveston, nauczył cię tych sztuczek.

MŁODSZY MORTIMER

Rodzina Mortimerów nie jest biedna,

Mój panie, ale choćby mieli sprzedać

Swe ziemie, zbiorą dość ludzi, by ciebie

Podrażnić. Nie błagamy nigdy. My się

Modlimy mieczem.

KRÓL EDWARD

A więc wciąż będziecie

Mnie męczyć?

MŁODSZY MORTIMER

Nie, lecz teraz, skoro jesteś

Tu sam, to powiem, co myślę.

LANCASTER

Ja także

Powiem, co myślę, a potem, mój panie,

Żegnaj.

MŁODSZY MORTIMER

Te próżne triumfy i maski,
Lubieżne widowiska i rozrzutne
Podarki dla twojego Gavestona
Cię osłabiły, wysuszyły skarbiec.
Lud szemrze, ponad miarę obciążony.

LANCASTER

Oczekuj buntu, oczekuj upadku,
Twe garnizony wygnane już z Francji,
Ranne, ubogie, jęczą pod bramami.
A O'Neil dziki, z chmarami irlandzkich
Piechurów, hula sobie bez kontroli
W strefie angielskiej; aż pod mury Yorku
Dotarli Szkoci i z bogatym łupem
Odeszli, nigdzie nie zatrzymywani.

MŁODSZY MORTIMER

Hardzi Duńczycy panują nad naszym
Kanałem oraz nad morzem irlandzkim,
Podczas gdy twoje okręty czekają
W portach i nawet nie mają osprzętu.

LANCASTER

A jakież obcy władca ci przysłała
Ambasadorów?

MŁODSZY MORTIMER

I któż ciebie kocha
Oprócz pochlebców?

LANCASTER

Uroczą królowa,
Jedyna siostra króla Walezjusza,
Skarży się, że ją całkiem opuściłeś.

MŁODSZY MORTIMER

Ogołocoły twój dwór, pozbawiony
Tych, co sprawiają, że król w oczach świata
Cieszy się chwałą; myślę tu o parach,
Których winieneś otaczać miłością.
Po mieście krążą paszkwile na ciebie,
Ballady, wiersze głoszą twój upadek.

LANCASTER

Mieszkańcy północnego pogranicza
Wiedząc, że domy ich płoną, a żony
I dzieci giną, w bezradnej rozpaczycy
Klną ciebie i twojego Gavestona.

MŁODSZY MORTIMER

Kiedyż to byłeś w polu z rozwiniętym
Sztandarem? Raz zaledwie, a i wtedy
Twoi żołnierze szli niby aktorzy
Bez broni, lecz w jaskrawych strojach, a ty,
Okryty złotem, jechałeś ze śmiechem,
Kiwając głową i trzęsąc błyszczącym
Swym pióropuszem, z którego kobiece
Kokardy tak zwisały jak nalepki.

LANCASTER

I stąd to poszło, że ku hańbie Anglii
Szkoci szyderczą piosnkę ułożyli:

*Angielskie panny, smutek wam nieobcy,
Pod Bannockbourn polegli wasi chłopcy,
Tamtaradam.*

*Któż by myślał, że król Anglii
Do zguby Szkocję przynagli,
Tamtaradam.*

MŁODSZY MORTIMER

Ja sprzedam Wigmore, by wuja uwolnić.

LANCASTER

A kiedy to się stanie, nasze miecze
Zdobędą więcej. Jeśli cię to wzburzy,
Zemścij się, jak potrafisz. Teraz spotkasz
Nas już z rozwiniętymi sztandarami.

[Wychodzi wraz z Młodszy Mortimerem].

KRÓL EDWARD

Wezbrane serce moje pęka z gniewu,
Ileż to razy już mnie ci parowie
Dręczyli, a ja nie śmiałem się zemścić,
Bo ich potęga jest wielka! Czy jednak
Pianie tych kogucików ma przerazić
Lwa? Wysuń swoje pazury, Edwardzie,

I niechaj krew ich nasyci twą furją.
Jeśli się stanę okrutnym tyranem,
Niech teraz podziękują samym sobie
I niech żałują, gdy będzie za późno.

KENT

Panie mój, zdaje się, że twoja miłość
Do Gavestona przyniesie ruinę
Twemu królestwu i tobie, bo teraz
Grożą ci wojną gniewni baronowie.
Dlatego, bracie, wypędź go na zawsze.

KRÓL EDWARD

Czy jesteś wrogiem mego Gavestona?

KENT

Tak, i żałuję, że go wyróżniałem.

KRÓL EDWARD

Odejdź stąd, zdrajco! Jęcz wraz z Mortimerem.

KENT

Zrobię to; chętniej niżli z Gavestonem.

KRÓL EDWARD

Precz z moich oczu; nie męcz mnie już dłużej!

KENT

Nie dziw, że gardzisz swymi szlachetnymi
Parami, skoro mnie, swojego brata,
Odprawiasz w taki sposób.

KRÓL EDWARD

Odejdź! Biedny

Mój Gavestonie, nie masz już przyjaciół
Prócz mnie!

[Wychodzi Kent].

I niechże oni sobie robią
Co chcą, my tutaj w Tynemouth żyć będziemy.
A gdy z nim będę chodził wokół murów,
Cóż z tego, że hrabiowie nas otoczą?
Lecz oto idzie ta, która przyczyną
Jest całej tej niezgody.

*[Wchodzi Królowa Izabela z Bratanicą Edwarda i dwiema
Damami, Gaveston, Baldock i Młody Spencer].*

KRÓLOWA IZABELA

Mówią, panie,
Że baronowie chcą wystąpić zbrojnie.

KRÓL EDWARD

Tak, mówią pewnie także, że im sprzyjasz.

KRÓLOWA IZABELA

Ty bez powodu wciąż mnie podejrzewasz.

BRATANICA KRÓLA EDWARDA

Bądź uprzejmiejszy dla królowej, stryju.

GAVESTON

Panie, udawaj i mów z nią łaskawie.

KRÓL EDWARD

Wybacz, kochanie, że się zapomniałem.

KRÓLOWA IZABELA

Chętnie przyjmuję twoje przeprosiny.

KRÓL EDWARD

Młody Mortimer stał się tak zuchwały,
Że w oczy groził mi wojną domową.

GAVESTON

Dlaczego nie posłałeś go do Tower?

KRÓL EDWARD

Nie mam odwagi; lud go bardzo kocha.

GAVESTON

No to po cichu się go pozbędziemy.

KRÓL EDWARD

Żebyż się chciał zabawić z Lancasterem
I żeby obaj nawzajem na zdrowie
Łyknęli sobie po czarze trucizny!
Ale zostawmy ich. Powiedz, kim są ci?

BRATANICA KRÓLA EDWARDA

To są dwaj byli słudzy mego ojca;
I prosić chciałabym Twoją Łaskawość,
Żebyś się teraz zechciał nimi zająć.

KRÓL EDWARD

Gdzieś się urodził? Jakiegoś jest herbu?

BALDOCK

Zowią się Baldock, a swoje szlachectwo
Z Oxfordu sobie wziąłem, nie z herbarza.

KRÓL EDWARD

Tym lepiej mi się nadajesz, Baldocku.
Będiesz mi służył, a ja się postaram,
Żeby niczego ci nie brakowało.

BALDOCK

Waszej Królewskiej Mości korne dzięki.

KRÓL EDWARD

Znasz tego, Gavestonie?

GAVESTON

Tak, mój panie.

Zowie się Spencer, jest z dobrej rodziny;
Zechciej to zrobić dla mnie, żeby służył
Twej Łaskawości; nie znajdziesz lepszego.

KRÓL EDWARD

A więc, Spencerze, służ mi, a ze względu
Na niego dam ci wkrótce wyższy tytuł.

MŁODSZY SPENCER

Nie mogą przypaść mi wyższe tytuły
Niżli łaskawość twego majestatu.

KRÓL EDWARD

Kuzynko, dzisiaj będzie tve wesele
I widzisz, Gavestonie, jak cię kocham,
Skoro cię żenię z naszą bratanicą,
Która jest także jedyną dziedziczką
Hrabiego Gloucester, zmarłego ostatnio.

GAVESTON

Wiem, panie, że mnie wielu nienawidzi,
Lecz nie dbam o ich miłość czy nienawiść.

KRÓL EDWARD

Ci baronowie o zakutych głowach
Nie będą mnie krępować; ten, którego
Obdarzam swoją łaską, będzie wielki.
Chodźmy już; a gdy skończy się wesele,
To wtedy dobierzemy się do skóry
Tym rebeliantom i ich towarzyszą

[Wychodzą].

**Scena w pobliżu zamku Tynemouth.
Wchodzą Kent, Lancaster, Młodszy Mortimer, Warwick,
Pembroke i inni.**

KENT

Z miłości do ojczyzny, milordowie,
Przychodzę, żeby połączyć się z wami,
Bo chcę opuścić króla i być pierwszym,
Który w tej walce na pożytek kraju
Będzie narażał życie.

LANCASTER

Mam obawy,
Że cię przysłano z politycznych względów,
By nas podkopać, oświadczając miłość.

WARWICK

Jest twoim bratem, więc mamy powody,
Żeby domyślać się rzeczy najgorszych
I wątpić o twym buncie.

KENT

Niechże honor
Mój będzie zakładnikiem mej wierności.
Jeśli to nie wystarczy, milordowie,
Żegnajcie.

MŁODSZY MORTIMER

Zostań, Edmundzie. Bo nigdy
Nie złamał jeszcze słowa Plantagenet.
Toteż gotowi jesteśmy ci wierzyć.

PEMBROKE

Ale dlaczego opuszczasz go teraz?

KENT

Mówiłem o tym już Lancasterowi.

LANCASTER

I to wystarczy. Teraz, milordowie,
Wiedźcie, że Gaveston tajemnie przybył

I tutaj, w Tynemouth, zabawia się z królem.
Więc się wdrzyjmy na mury z naszymi
Zwolennikami i niespodziewanie
Zaskoczmy ich, bo nas nie oczekują.

MŁODSZY MORTIMER

Ja pójdę pierwszy.

WARWICK

A ja tuż za tobą.

MŁODSZY MORTIMER

Ten postrzępiony sztandar moich przodków,
Który omiatał pustynne wybrzeża
Martwego Morza, skąd także pochodzi
Nasze nazwisko Mortimer, ja pierwszy
Rozwinę nad murami tego zamku.
Bijcie na alarm, bębny, i wyrwijcie
Ich z tej swawoli; niech dzwonią podzwonne
Gavestonowi!

LANCASTER

Nikt się nie ośmieli
Tknąć króla, lecz nie szczędźcie Gavestona
Ani nikogo z jego popieczników.

[Wychodzą].

Scena w zamku Tynemouth.

Wchodzą z różnych stron Król Edward i Młodszy Spencer.

KRÓL EDWARD

Och, powiedz mi, Spencerze, gdzie Gaveston?

MŁODSZY SPENCER

Panie łaskawy, boję się, że zginął!

KRÓL EDWARD

Nie, oto idzie; niech się teraz niszczą
I zabijają.

*[Wchodzą Królowa Izabela, Bratanica Króla Edwarda,
Gaveston i Dostojnicy].*

Uciekać, panowie!

Bo już hrabiowie wdarli się na mury,
Bierzcie okręty, płyńcie do Scarborough,
My ze Spencerem uciekniemy łądem.

GAVESTON

O, zostań, panie, tobie nic nie zrobią.

KRÓL EDWARD

Ja im nie wierzę. W drogę, Gavestonie!

GAVESTON

Żegnaj, mój panie.

KRÓL EDWARD

I ty żegnaj, pani.

BRATANICA KRÓLA EDWARDA

Żegnaj, kochany wuju, póki znowu
Się nie spotkamy.

KRÓL EDWARD

Drogi Gavestonie,

Żegnaj, i żegnaj, droga bratanico.

KRÓLOWA IZABELA

A biednej Izabeli, twej królowej,
Nie powiesz: żegnaj?

KRÓL EDWARD

Tak, choćby ze względu

Na Mortimera, twojego kochanka.

KRÓLOWA IZABELA

Niebo mi świadkiem, kocham tylko ciebie.

[Wychodzą wszyscy oprócz Królowej Izabeli].

I zawsze tak ucieka z moich objęć

Ach, żebym mogła zamknąć w mych ramionach

Całą tę wyspę, tak, by go pociągnąć

Za sobą, dokąd zechcę! Albo żeby

Te łzy, co płyną z moich oczu, mogły

Zmiękczyć kamienne jego serce! Wtedy

Moglibyśmy się nigdy nie rozstawać.

[Wchodzi Lancaster, Warwick, Młodszy Mortimer i inni].

[Słychać zgiełk bitwy za sceną].

LANCASTER

Jakże on uciekł?

MŁODSZY MORTIMER

Kto tu jest? Królowa?

KRÓLOWA IZABELA

Tak, Mortimerze, nieszczęsna królowa,
Której wyschnięte serce rozerwały
Już jej westchnienia, a ciało uwiędło
Od ustawicznej żałoby; te ręce
Są już zmęczone próbą oderwania
Mojego pana od tego podłego,
Od tego nikczemnego Gavestona.
Wszystko na próżno; bo gdy z nim uprzejmie
Rozmawiam, to on wtedy się odwraca
I tylko się uśmiecha do kochanka.

MŁODSZY MORTIMER

Skończ lamentować, pani, raczej powiedz
Nam, gdzie jest król?

KRÓLOWA IZABELA

Czegóż od króla chcecie?

Czy to jego szukacie?

LANCASTER

O nie, pani,
Lecz tego przekłętego Gavestona.
Lancaster byłby daleki od myśli,
Żeby zadawać gwałt suwerenowi,
Chcemy jedynie uwolnić królestwo
Od Gavestona; powiedz, gdzie się chowa,
A wtedy umrze.

KRÓLOWA IZABELA

On popłynął morzem
Do Scarborough, więc go ścigajcie szybko,
Wtedy nie umknie. Króla przy nim nie ma,
A jego orszak niewielki.

WARWICK

Nie traćmy
Czasu; więc w drogę, słodki Lancasterze.

MŁODSZY MORTIMER

Jak to się stało, że król z nim się rozstał?

KRÓLOWA IZABELA

Ponieważ armia wasza, maszerując
Różnymi drogami, mogłaby
Osłabić siły, zatem on z wojskami,
Które zamierza teraz wzmocnić, łatwo
Może was zniszczyć, dlatego odejdźcie.

MŁODSZY MORTIMER

Tutaj na rzece jest flamandzki kuter.
Wszyscy na pokład, gońmy go natychmiast.

LANCASTER

Wiatr, który go stąd niesie, także nasze
Żagle wypełni; więc śpieszmy na pokład
Stąd, to zaledwie godzina żeglugi.

MŁODSZY MORTIMER

Pani, ty raczej pozostań w tym zamku.

KRÓLOWA IZABELA

Nie, Mortimerze, ja muszę do króla.

MŁODSZY MORTIMER

Ach, to już raczej do Scarborough z nami.

KRÓLOWA IZABELA

Wiesz przecież, że król taki podejrzliwy,
Gdyby usłyszał, że ja z tobą tylko
Porozmawiałam, już wtedy mój honor
Byłby podany w wątpliwość; dlatego
Odejdź już raczej, zacny Mortimerze.

MŁODSZY MORTIMER

Nie mogę zostać tutaj, pani, żeby
Ci odpowiedzieć, lecz o Mortimerze
Tak pomyśl, jak on na to zasługuje.

[Wychodzą wszyscy z wyjątkiem Królowej Izabeli].

KRÓLOWA IZABELA

Tak mi się zasługujesz, Mortimerze
Mój słodki, że na zawsze Izabela
Mogłaby z tobą pozostać. Na próżno
Czekam na miłość Edwarda, bo jego
Oczy widzą już tylko Gavestona.
Przecież raz jeszcze będę się naprzykrzać
Mu swym błaganiem; jeśli pozostanie
Obcy i słów mych nie zechce wysłuchać,

Wtedy wraz z synem udam się do Francji
I tam poskarżę się bratu królowi,
Że Gaveston zrabował mi mą miłość,
Lecz mam nadzieję, że trosk mych już koniec
I że Gaveston w tym błogosławionym
Dniu wreszcie zginie.

[Wychodzi].

**Scena pod gołym niebem.
Wchodzi Gaveston, ścigany.**

GAVESTON

A przecież, lordowie
Wigoru pełni, uszedłem więc waszym
Rękom i groźbom, próbom zastraszenia
I waszym jakże gorliwym pościgom.
I chociaż oddalony od widoku
Króla Edwarda, żyje przecież jeszcze,
Nie zaskoczony dotąd Pierce Gaveston,
Wzdycha z nadzieją (mimo wszystkich waszych
Wyzwań, co niosą bunt przeciw królowi,
Że ujrzy jeszcze swego suwerena.

*[Wchodzą Warwick, Lancaster, Pembroke, Młodszy Mortimer,
Żołnierze, James i inni ze świąty Pembroke'a].*

WARWICK

Brać go, żołnierze, i broń mu odbierzcie.

MŁODSZY MORTIMER

Pyszałku, co zakłócasz pokój kraju
I psujesz króla, przyczyno tych kłótni,
Podły pochlebco, ustąp! Gdyby wstydem
I hańbą dla żołnierza to nie było,
Padłbyś tu pod ciosami mego miecza
I pławiłbyś się we krwi.

LANCASTER

Ty potworze,

Który, jak grecka dziewczka, doprowadzasz
Do krwawych wojen tylu dzielnych mężów,
Innego losu tutaj, nikczemniku,
Niż śmierci nie oczekuj. Nie ma tutaj
Króla Edwarda, żeby cię osłonił.

WARWICK

Lancastrze, czemu mówisz do pacholka?
Dalej, żołnierze, bierzcie go stąd, bowiem
Na miecz mój klnę się, spadnie jego głowa.
Tobie z kolei winna, Gavestonie,
Posłużyć teraz ta krótka przestroga:
Wymaga tego sprawa tego kraju,
Żebyśmy dokonali tu na tobie
Surowej egzekucji. Na gałęzi
Powieście go.

GAVESTON

Mój panie...

WARWICK

Precz! Żołnierze,
Zabierzcie go; ponieważ jednak byłeś
Królewskim faworytem, więc otrzymasz
Tyle honoru z naszych rąk, że będziesz
Ścięty.

GAVESTON

Dzięki wam wszystkim, milordowie,
Pojmuję bowiem, że ścięcie czym innym,
Zaś powieszenie czym innym jest znowu,
Lecz śmierć jest taka sama.

[Wchodzi Arundel].

LANCASTER

Co nowego,

Lordzie Arundel?

ARUNDEL

Panowie, król Edward
Przeze mnie pozdrowienie wam przesyła.

WARWICK

Powiedz, co ci zlecono, Arundelu.

ARUNDEL

Jego majestat, wiedząc, że Gaveston
Został ujęty, błaga was przeze mnie
Jedynie o to, żeby mógł go jeszcze
Ujrzeć przed jego śmiercią, gdyż, powiada
I powiadamia was: wie, że on umrze.
Gdy więc życzenie jego łaskawości
Zechcecie zaspokoić, on powiada,
Że zapamięta wam waszą uprzejmość.

WARWICK

Cóż to?

GAVESTON

Edwardzie sławny, twoje imię
Ożywia nieszczęsnego Gavestona.

WARWICK

Nie, Arundelu, to się stać nie może.
Inne życzenia króla uwzględnimy,
Ale w tym jednym musi nam ustąpić.
Żołnierze, brać go.

GAVESTON

Cóż, milordzie Warwick,
Czyliż ta zwłoka nie rodzi nadziei?
Wiem, milordowie, iż to jest to życie,
W które godzicie. A przecież król Edward
Wam je przyznaje.

MŁODSZY MORTIMER

Czyliż ustaliłeś,
Co my przyznamy? Zabrać go, żołnierze.
Bo tak spełniamy królewskie życzenie:
Przez ciebie jego głowę mu pošlemy,
Niech ją obleje łzami, bo to wszystko,
Co z Gavestona otrzyma, albo też
Jego nieczuły kadłub.

LANCASTER

Nie, milordzie,
Bo mógłby na ten pogrzeb wydać więcej,
Niżli mu dawał za życia.

ARUNDEL

Lordowie,

Taka jest prośba jego majestatu,
Który na honor królewski przysięga,
Że porozmawia z nim tylko, a później
Odeśle go wam z powrotem.

WARWICK

A kiedy,

Możesz powiedzieć? O nie, Arundelu,
Ten, kto nie troszczy się już o królestwo,
A swych baronów przywiódł do tych czynów,
Dla Gavestona, gdy go raz dostanie,
Pogwałci wszelkie słowo, by go zdobyć.

ARUNDEL

Więc jeśli słowu króla nie wierzycie,
Lordowie, ja wam ręczę, że on wróci.

MŁODSZY MORTIMER

Szlachetnie z twojej strony, że to mówisz,
Lecz skoro wiemy, że jesteś szlachetny,
Nie chcemy cię tak skrzywdzić,
By z uczciwego uczynić złodzieja.

GAVESTON

Co chcesz powiedzieć przez to, Mortimerze?
To zbyt nikczemne.

MŁODSZY MORTIMER

Precz, podły pachołku,

Rabusi! chwały królewskiej! Rozmawiaj
Sobie z równymi tobie koleżkami!

PEMBROKE

Milordzie Mortimer, i wy, lordowie,
Každy z nas wszystkich, ażeby królewską
Prośbę móc spełnić w sprawie Gavestona,
Skoro majestat jego tak usilnie
Pragnie z nim mówić, nim ten człowiek umrze,
Ja swoim własnym honorem wam ręczę,
Że go zawiozę, a później z powrotem
Przywiozę tutaj, lecz pod tym warunkiem,
Że mi w tym, lordzie Arundel, pomożesz.

WARWICK

Ależ Pembroku, co ty chcesz uczynić?
Chcesz, żeby jeszcze więcej krwi się lało?
Nie dość, że jest ujęty? Mamy teraz
Puścić go wolno, mówiąc „gdybym wiedział”?

PEMBROKE

Lordowie, nie chcę zanadto zabiegać
O waszych czci uznanie, lecz jeżeli
Więżnia powierzyć mi się odważycie,
Przysięgam, że przywiozę go z powrotem.

ARUNDEL

Co na to powiesz, milordzie Lancaster?

LANCASTER

Cóż, niechaj jedzie na słowo Pembroke’a.

PEMBROKE

A ty, lordzie Mortimer?

MŁODSZY MORTIMER

Cóż ty powiesz,

Milordzie Warwick?

WARWICK

Ha, róbcie jak chcecie,

Ja wiem, czym się to skończy.

PEMBROKE

Więc go dajcie.

GAVESTON

Mój słodki suwerenie, przyjdę zatem
Ujrzeć cię, zanim umrę.

WARWICK

Niekoniecznie.

[na stronie]

Gdy myśl i rozum Warwicka przeważą.

MŁODSZY MORTIMER

Milordzie Pembroke, oddajemy ci go;
Za powrót ręczysz honorem. Jedź teraz.

*[Wychodzą wszyscy z wyjątkiem Pembroke’a, Arundela,
Gavestona, Jamesa i innych ze świąty Pembroke’a].*

PEMBROKE

Milordzie, pójdziesz ze mną.

Mój dom stąd niedaleko, trochę z drogi,
Lecz nasi ludzie będą jechać dalej.
Nam, którzy mamy w domu śliczne dziewczki,
Za żony, skoro jesteśmy tak blisko,
Nie wolno przecież ich pieśczot unikać.

ARUNDEL

Miło to powiedziane, lordzie Pembroke,
Wasza czcigodność z mocą magnetyczną
Zdolna pociągnąć księcia.

PEMBROKE

Tak, milordzie.

Zbliż się tu, Jamesie. Dzisiaj Gavestona
Powierzam tobie. Tej nocy ty będziesz
Jego dozorcą; z tego obowiązku
Zwolnię cię rankiem. Odejdź.

GAVESTON

O nieszczęsny,

Dokądże jedziesz teraz, Gavestonie?

[Wychodzi z Jamesem i innymi ze świąty Pembroke'a].

GIERMEK

Milordzie, zaraz już będziemy w Cobham.

AKT TRZECI

Scena przedstawia inną okolicę.
Wchodzi rozżalony Gaveston, James i inni ze świty
Pembroke'a.

GAVESTON

Warwicku, pełen zdrady, tak urażać
Swojego przyjaciela!

JAMES

Wasze życie,
Jak widać, stanie się łupem tych zbrojnych.

GAVESTON

Mam paść bezbronny i umrzeć w kajdanach?
Ach, w tym dniu właśnie mam zakończyć życie?
Tak blisko szczęścia? Bądźcie przeciw ludźmi,
Śpieszcie do króla!

[Wchodzi Warwick z Żołnierzami].

WARWICK

Nie trudźcie się dłużej,
Pocziwi ludzie milorda Pembroke'a,
Bo tego Gavestona ja dostanę.

JAMES

Wasza lordowska mość samemu sobie
Czyni dyshonor i krzywdzi naszego
Pana, waszego cnego przyjaciela.

WARWICK

Nie, Jamesie idzie mi o dobro kraju.

Żołnierze, bierzcie tego łotra. Chodźmy,
Szybko to załatwimy. Pozdrów pana,
Mojego przyjaciela. Powiedz także,
Żem ja tej sprawy dobrze dopilnował.
Chodź, twój duch spotka się z królem Edwardem.

GAVESTON

Zdradziecki hrabio, czyż nie ujrzę króla?

WARWICK

Być może króla niebios, nie innego. Chodźmy!

[Wychodzą Warwick i Żołnierze z Gavestonem].

JAMES

Ruszamy, chłopcy, szkoda było walczyć. Spieszmy, by
sprawę zdać naszemu panu.

[Wychodzą].

*[Wchodzą Król Edward, Młodszy Spencer, Baldock, Dostojnicy,
którzy stoją po stronie króla i Żołnierze z bębnami i
piszczalnikami].*

KRÓL EDWARD

Pragnę usłyszeć odpowiedź baronów
O mym najdroższym druhu, Gavestonie.
Ach, mój Spencerze, żaden skarb królestwa
Nie może go wykupić, on już śmiercią
Jest naznaczony. Znam złość Mortimera,
Warwick jest, wiem, brutalny, a Lancaster
Nieubłagany, więc nigdy nie ujrzę
Ślicznego Pierce'a, mego Gavestona;
Tak, pokonała mnie pycha baronów.

MŁODSZY SPENCER

Gdybym to ja był suwerenem Anglii,
Królem Edwardem, synem najpiękniejszej
Eleonory Hiszpańskiej, potomkiem
Króla Edwarda Wielkiego, co znaczy,
Był Długonogim, to czyż zniósłbym wtedy
Tych wojowników, ich wściekłość, i czyżbym
Ścierpiął, by baronowie urągali
Mi w taki sposób, w moim własnym kraju,
W moim królestwie? Wybacz mi te słowa,

Panie mój; czyliż zachowałeś ojca
Swojego wielkoduszność, czyliż honor
Imienia masz na względzie? Twój majestat
Nie zniesie, żeby cię tak obrażali
Twoi nobile. Więc zetnij im głowy,
Niech przemawiają zatknięte na palach.
Ta lekcja będzie nauką dla innych,
Że tyle skorzystają przez gadanie.
Naucz ich, że trzeba być posłusznym
Swemu prawemu królowi.

KRÓL EDWARD

Tak, miły Spencerze, tak, byliśmy zbyt łagodni
I zbyt uprzejmi dla nich, ale teraz
Dobyliśmy już miecza i jeźeli
Nie przyślą mi mojego Gavestona,
Wyszczerbę im ich czuby, zetnę grzywy,

BALDOCK

Oto decyzja godna majestatu,
Żeby w uczuciach nie dać się krępować
Jak gdybyś wasza wysokość był dzieckiem
I dał się straszyć i zwodzić jak dziecko.

[Wchodzi Starszy Spencer z buławą i Żołnierzem].

STARSZY SPENCER

Niech żyje mój suweren, zacny Edward, Triumfujący w
pokoju, a w wojnie Szczęśliwy!

KRÓL EDWARD

Witaj, starcze, czy przychodzisz,
By pomóc Edwardowi? A więc powiedz
Swojemu księciu, skąd idziesz, kim jesteś?

STARSZY SPENCER

Ha, właśnie z całą drużyną łuczników
I pikinierów, i halabardników
W sile czterystu ludzi, co przysięgli
Bronić królewskich praw króla Edwarda,
Przychodzę oto tutaj osobiście
Ja, Spencer, ojciec tego Hugh Spencera,
Wiecznie związany z waszą wysokością
Przez dobrodziejstwa, które wyświadczyłeś

Jemu, a poprzez niego też nam wszystkim.

KRÓL EDWARD

To ojciec twój, Spencerze?

MŁODSZY SPENCER

Tak, to prawda,

I jeśli twoja łaskawość pozwoli,
On w zamian za twą dobroć życie swoje,
Panie mój, u twych stóp książęcych złoży.

KRÓL EDWARD

Dziesięć tysięcy razy witaj, starcze.
Ta miłość i ta uprzejmość dla króla,
Spencerze, świadczy o szlachetnych myślach
I o oddaniu. Ja ciebie, Spencerze,
Mianuję hrabią Wiltshire - i codziennie
Będę wzbogacał cię swymi łaskami,
Co opromienią cię jak blaski słońca.
Poza tym, by podkreślić swoją miłość,
Skoro słyszymy, że Lord Bruce chce sprzedać
Ziemie, a kupić chcą Mortimerowie,
Dostaniesz złoto, by podbić baronów,
I wydaj, nie oszczędzaj go, Spencerze.
Żołnierze, hojnym będę i po trzykroć
Witajcie wszyscy.

MŁODSZY SPENCER

Panie mój, nadchodzi

Tutaj królowa.

[Wchodzi Królowa Izabela, Księżę Edward i Levune].

KRÓL EDWARD

Jakież wieści, pani?

KRÓLOWA IZABELA

Hańbiące, panie, niedobre to wieści.
Oto nasz wierny, godny zaufania
Przyjaciel Levune, listownie i ustnie
Donosi właśnie, że brat nasz, Walezjusz,
Król Francji zajął Normandię, ponieważ
Wasza wysokość zwlekałeś z daniną,
Oto są listy, a oto posłaniec.

KRÓL EDWARD

Witaj mi, Levune. Ech, jeśli to wszystko,
Walezjusz i ja wkrótce znów będziemy
Żyli w przyjaźni. Lecz, mój Gavestonie,
Czyż ciebie nigdy więcej nie zobaczę?
Madam, co zasię tyczy tamtej sprawy,
Wyślemy ciebie wraz z twym małym synem
Do Francji, i tam rozpoczniecie z królem
Wieść rokowania. Ty, chłopcze, uważaj,
Byś się zachował dzielnie wobec króla
I z majestatem wykonał zlecenie.

KSIĄŻĘ EDWARD

Nie chciej zawierzać mej młodości więcej,
Niżli znieść może taki młody książę.
Lecz nie obawiaj się, panie i ojcze,
Wielki strop niebios na barkach Atlasa
Nie leżał pewniej niż twoje zlecenie
Będzie leżało na moich.

KRÓLOWA IZABELA

Ach, chłopcze,

Matka się boi, że przez swą otwartość
Niewiele dni ci pisano na świecie.

KRÓL EDWARD

Pani, pragniemy, byś wraz ze swym synem
Szybko na okręt wsiadła. Towarzyszyć
Będzie ci ten Levune z całym pośpiechem,
Z jakim go tylko zdołamy wyprawić.
Wybierz swój orszak spomiędzy mych panów
I jedź w pokoju. Pozostaw nas tutaj
Z tymi wojnami.

KRÓLOWA IZABELA

To sprzeczne z naturą
Wojny, w której poddani atakują
Swojego króla. Oby Bóg nareszcie
Zechciał położyć jej koniec. Mój panie,
Odchodzę teraz, ażeby dopełnić
Swych przygotowań na drogę do Francji.

[Wychodzi z Księciem Edwardem].

[Wchodzi Arundel].

KRÓL EDWARD

Lordzie Arundel, cóż to, sam przychodzisz?

ARUNDEL

Tak, dobry panie. Gaveston nie żyje.

KRÓL EDWARD

Ach, zdrajcy, oni mego przyjaciela
Zamordowali! Powiedz, Arundelu,
Czy nie żył, zanim jeszcze tam przybyłeś,
Czyś może widział, jak go zabijali?

ARUNDEL

Nie, ani jedno, ani drugie, panie.
Albowiem gdy już został osaczony
I otoczony zbrojnymi wrogami,
Wtedy przyniosłem właśnie twe zlecenie,
Wtedy żądając, a raczej błagając,
Zapowiedziałem, klnąc się na swój honor,
Ze podejmuję się przywieźć go tutaj,
Do waszej wysokości, za to później
Znow odprowadzić go do nich z powrotem.

KRÓL EDWARD

I powiedz: buntownicy odmówili?

MŁODSZY SPENCER

Dumni zaprzańcy!

KRÓL EDWARD

Tak, Spencerze, wszyscy

Oni to zdrajcy.

ARUNDEL

Najpierw wszyscy byli
Nieubłagani. Hrabia Warwick wcale
Nie chciał mnie słuchać. Mortimer też prawie.
Pembroke, Lancaster, ci mówili najmniej.
A gdy już wszyscy gładko odmówili
I odrzucali moje poręczenie,
Wtedy łagodnie tak rzekł hrabia Pembroke:
„Moi panowie, ponieważ nasz władca
Przysłał po niego, obiecuje przy tym,
Że go odeśle, ja się podejmuję

Zabrać go stąd i dopilnować potem,
By go oddano znowu w wasze ręce”.

KRÓL EDWARD

Więc co się stało, że się tu nie zjawił?

MŁODSZY SPENCER

Przez jakąś zdradę lub jakieś łotrstwo.

ARUNDEL

To hrabia Warwick napadł go na drodze,
Bowiem lord Pembroke, kiedy go przekazał
Swym ludziom, wstąpił do domu, gdyż sądził,
Że jeniec jest bezpieczny; zanim wrócił,
Warwick urządził zasadzkę w parowie,
Zabił go, głowę mu odrąbał; potem
Pomaszerował do swego obozu.

MŁODSZY SPENCER

Krwawa to zbrodnia, wbrew prawom wojennym!

KRÓL EDWARD

O, będę mówił lub westchnę i zginę!

MŁODSZY SPENCER

Panie mój, zemstę swą nad baronami
Powierz mieczowi; zagrzej swoich ludzi,
Nie daj bezkarnie mordować przyjaciół,
Rozwiń swój sztandar, Edwardzie, i wyrusz,
By ich wykurzyć z ich nor, w których siedzą.

KRÓL EDWARD *[klękając]*

Na ziemię, która jest matką nas wszystkich,
Na niebo i krążące nad nim sfery,
Na moją prawą rękę, na miecz ojca,
I na honory, należne koronie,
Będę miał tyle ich głów i żywotów,
Ile mam dworów, miast, i wież, i zamków!
Zdrajco Warwicku! Zdrajco Mortimerze!
Jakem król Anglii, tak we krwi jeziorach
Rozwłóczę wasze bezgłowe kadłuby
I wasze ciała, tak, byście do syta
Mogli pić, mogli żłopać krew i splamić
Nią mój królewski sztandar, tak, by jego
Krwawe kolory mogły przypominać

O nieśmiertelnej zemście i o waszym
Dziedzictwie, zdrady pełnym i przeklętym,
Wy łotry, którzyście zamordowali
Mojego Gavestona! W jego miejsce
Ciebie przyjmuję, mój słodki Spencerze,
I tylko z naszej miłości do ciebie
Teraz cię hrabią Gloucester mianujemy
I lordem szambelanem też, na przekór
Tym groźnym czasom i na przekór wrogom.

MŁODSZY SPENCER

Panie mój, przybył poseł od baronów,
Pragnie się stawić przed twym majestatem.

KRÓL EDWARD

Wpuśćcie go tutaj.

[Wchodzi Herold z tarczą herbową].

HEROLD

Niech żyje król Edward,
Nasz prawowity władca Anglii!

KRÓL EDWARD

Tego
Nie życzą sobie ci, co cię przysłali.
Wiem, ty przychodzisz wszak od Mortimera
I od współników jego; buntownicy
Nigdy mi jeszcze nie przysłali posła.
Cóż, powiedz, z czym przychodzisz.

HEROLD

Baronowie,
Którzy pod bronią stoją, pozdrawiają
Przeze mnie waszą wysokość i życzą
Długiego życia i szczęścia. Powiedzieć
Każą mi jasno waszej łaskawości,
Że jeśli dla tych nieszczęść pragniesz znaleźć
Bez krwi rozlewu spokój i lekarstwo,
Oddal od swojej książęcej osoby
Tego Spencera jak przegniłą gałąź,
Która zabija królewską winorośl;
Jej złote liście twą książęcą głowę
I twój diadem wieńczą, a jej jasność

Przymiewa ten parweniusz, powiadają.
Z miłością radzą waszej łaskawości,
Byś pielęgnował cnoty i szlachetność,
Byś w poważaniu miał swe stare sługi,
A przegnał wszelkich obłudnych pochlebców.
Gdy to się stanie, to oni swój honor
I swoje życie poświęcą i w służbie
Twej wysokości zaprzysięgną.

MŁODSZY SPENCER

Zdrajcy!

Wciąż jeszcze będą okazywać pychę?

KRÓL EDWARD

Precz! Odejdź i nie czekaj na odpowiedź!
Czy buntownicy mają swemu władcy
Mówić, jakie ma mieć rozrywki, przyjemności
I towarzystwo? O, zanim odejdziesz,
Patrz, w jaki sposób od siebie oddalam
Spencera!

[Całuje Młodszego Spencera].

Idźże teraz do swych panów
I powiedz, że przybywam ich ukarać
Za Gavestona morderstwo! Idź śpiesznie!
Edward już ci na pięty następuje
Z ogniem i mieczem!

[Wychodzi Herold].

Czy widzisz, mój panie,

Jak się rozpanoszyli buntownicy?
Żołnierze, serca poczciwe, obrońcie
Prawa waszego władcy! Bowiem teraz,
Już teraz wyruszamy, by ich ugiąć.
Naprzód!

*[Wychodzą. Bębny, potyczki, wielka bitwa,
trąbienie na odwrót za sceną].*

*[Wraca Król Edward, Starszy Spencer, Młodszy Spencer,
Baldock i Dostojnicy walczący po stronie króla].*

KRÓL EDWARD

Czemu trąbimy na odwrót? Lordowie,
Uderzać na nich! Dziś poszukam zemsty

Swym mieczem na tych dumnych buntownikach,
Którzy chcą zbrojnie zniszczyć swego króla!

MŁODSZY SPENCER

Nie wątpię, panie, że prawo zwycięży.

STARSZY SPENCER

Nie szkodzi, władco, jeśli każda strona
Odsapnie chwilę; nasi ludzie mdleją
Już prawie od upału, uduszeni
Już niemal potem i kurzem; ten odwrót
Odświeży konie i ludzi.

MŁODSZY SPENCER

Nadchodzą Już buntownicy.

*[Wchodzą Młodszy Mortimer, Lancaster,
Warwick, Pembroke i inni].*

MŁODSZY MORTIMER

Popatrz, Lancasterze,

Tam stoi Edward pośród swych pochlebców.

LANCASTER

Niech stoi, póki drogo nie zapłaci
Za takie towarzystwo.

WARWICK

I zapłaci

Lub miecz Warwicka będzie ciął na próżno.

KRÓL EDWARD

Cóż, buntownicy, czy już się cofacie?
Trąbicie do odwrotu?

MŁODSZY MORTIMER

Nie, Edwardzie,

O nie, to twoi pochlebcy już mdleją
I uciekają.

LANCASTER

Najlepiej byś zrobił,
Gdybyś tę całą ich podstępą bandę
Szybko opuścił, bo oni cię zdradzą,
Bo to są zdrajcy!

MŁODSZY SPENCER

Zdrada na twej twarzy,
Ty zbuntowany Lancasterze!

PEMBROKE

Precz stąd,
Nikczemny parweniuszu, śmiesz w ten sposób
Przemawiać do nobila?

MŁODSZY SPENCER

Czy szlachetnym
I godnym czynem jest, sądzisz, zebranie
Pomocy, żeby móc zbrojnie wystąpić
Przeciwko prawowitemu królowi?

KRÓL EDWARD

I za to wkrótce ich głowy uśmierzą
Obrażonego króla gniew.

MŁODSZY MORTIMER

Edwardzie,
Więc pragniesz raczej walczyć do ostatka
I miecz swój kąpać we krwi twych poddanych,
Niżli wypędzić tę zgubną hałastrę?

KRÓL EDWARD

Tak, zdrajcy, zmienię raczej w kupę gruzów
Angielskie miasta i zaorzę ziemię
W bramach mych zamków, niżeli pozwolę,
By mnie tak obrażano.

WARWICK

Rozpaczliwa
I zwyrodniała decyzja! Do walki!
Święty Jerzy za Anglię i baronów!

KRÓL EDWARD

Święty Jerzy za Anglię i za króla!

[Bębny. Dwie partie rozchodzą się osobno].

**Scena rozgrywa się w innym miejscu pola bitwy.
Wchodzą Król Edward i jego zwolennicy oraz Baronowie i
Kent, pojmani.**

KRÓL EDWARD

No cóż, lordowie dzielni, nie z przyczyny
Zmiennego losu wojny, ale dzięki
Sprawiedliwości w dobrej oto sprawie
Złamana wasza pycha; zdaje mi się,
Że zwiesiliście głowy, ale my je
Wam podniesiemy, zdrajcy! Teraz nadszedł
Czas zemsty na was za wszystkie zuchwalstwa
I za zamordowanie najdroższego
Mojego przyjaciela, faworyta,
Mego słodkiego Pierce'a Gavestona.
Z nim, o czym dobrze wiedzieliście, moja
Dusza związana była. Buntownicy,
Odstępcy, wyście go zamordowali!

KENT

Przez wzgląd na ciebie i na twój kraj, bracie,
Oni pochlebcę tego odsunęli
Od twego tronu.

KRÓL EDWARD

No tak, rzekłeś, panie,
Odejdź, unikaj naszej obecności!

[Wychodzi Kent].

Przekłęci nিকczemnicy, czy to może
Ze względu na nas tak postąpiliście,
Że gdy wysłaliśmy naszego posła
Z prośbą, by go oszczędzić, iżby przybył
Pomówić z nami, a Pembroke zaręczył
Za jego powrót, ty, dumny Warwicku,
Napadłeś wtedy na jeńca, na mego
Biednego Pierce'a, i ściąłeś mu głowę
Wbrew wszelkim prawom wojny? Ale za to

Twa głowa teraz wzniesie się nad inne,
Tak, jak ty w złości innych przewyższyłeś.

WARWICK

Tyranie, gardzę twoimi groźbami,
Możesz mi tylko zadać ból doczesny.

LANCASTER

Śmierć złem najgorszym, lecz lepiej umierać,
Niż w pohańbieniu żyć pod takim królem.

KRÓL EDWARD

Lordzie Winchester, zabierz stąd Warwicka
I Lancastera, bojowych przywódców.
Polecam jasno: ściąć głowy im obu!
Precz z nimi!

WARWICK

Żegnaj mi, ty marny świecie!

LANCASTER

Żegnaj mi, słodki Mortimerze!

MŁODSZY MORTIMER

Anglio,

Która tak sroga jesteś dla swych lordów,
Lamentuj z żalu, spójrz, jak cię zraniono!

KRÓL EDWARD

Wziąć tego wyniosłego Mortimera
Do Tower i tam dobrze go pilnować.
Na innych szybko wykonać wyroki.
Brać ich!

MŁODSZY MORTIMER

Czyż mur kamienny, Mortimerze,
Zdusi twe męstwo, co dąży ku niebu?
O nie, Edwardzie, biczu Anglii, nigdy:
Nadzieja Mortimera jest o wiele
Bardziej zwycięska niżli jego losy.

[Pojmani Baronowie zostają wyprowadzeni].

KRÓL EDWARD

Uderzcie w bębny i trąby! Ruszajcie
Za mną, o przyjaciele! Dzisiaj Edward
Ponownie koronował się na króla.

[Wychodzą wszyscy z wyjątkiem Młodszeogo Spencera,

MŁODSZY SPENCER

Levune, ta ufność, w tobie pokładana,
Zapewnia spokój krajowi Edwarda:
Dlatego ruszaj śpiesznie i tych skarbów
Użycz francuskim panom z taką radą,
Żeby olśnieni nimi jak ów strażnik,
Który Jowisza w postaci złotego
Deszczu dopuścił do Danae, chcieli
Odmówić wszelkiej możliwej pomocy
Królowej Izabeli, która teraz
We Francji sobie zyskuje przyjaciół,
By wraz ze swoim małym synem przybyć
Tutaj przez morze i w jego ojcowskie
Wtrącać się panowanie.

LEVUNE

Wszak do tego
Od dawna już zmierzali baronowie
I ta podstępna królowa.

BALDOCK

Tak, ale
Wszak widzisz, Levune, że ci baronowie
Wszyscy na pieńku położyli głowy,
Kat gładko skończył z ich zamierzeniami.

LEVUNE

Nie wątpcie, milordowie, że tajemnie
Będę rozrzucał to angielskie złoto
Wśród panów Francji, że próżno się będzie
Skarżyła Izabela, i że Francja
Wobec jej łez zostanie niewzruszona.

MŁODSZY SPENCER

Ruszaj więc, Levune, do Francji natychmiast!
Ruszaj i wszędzie szeroko rozgłaszaj
Króla Edwarda wojny i zwycięstwa!

[Wychodzą].

AKT CZWARTY

**Scena w pobliżu Tower w Londynie.
Wchodzi Kent.**

KENT

Pomyślny wiatr do Francji; wiej mi, wicherze,
Dopóki Edmund do niej nie dopłynie
Dla dobra Anglii! Ustąp w tym, Naturo,
Mój kraj na względzie mając. A co z bratem?
Ten brat rzeźnikiem jest moich przyjaciół!
Dumny Edwardzie, wyganasz mnie zatem Sprzed twoich
oczu? Udam się do Francji I tam pocieszę skrzywdzoną
królowę I dam świadectwo rozpuszcie Edwarda.
Król zwyrodniały, co pieści pochlebców,
A lordów swych zabija! Mortimerze,
Szczęśliwej życzę ci ucieczki! Nocy,
Posępna nocy, pomóż mu łaskawie
W jego zamiarach.

[Wchodzi Młodszy Mortimer w przebraniu].

MŁODSZY MORTIMER

Hola! Kto tu idzie?

To ty, mój panie?

KENT

To ja, Mortimerze,

Tak więc twój napój podziałał szczęśliwie?

MŁODSZY MORTIMER

Tak jest, mój panie, strażnicy posnęli,

Dzięki nim mogłem więc odejść spokojnie.

Lecz czy łaskawość wasza ma już okręt
Do Francji?

KENT

O to już się nie obawiaj.
[Wychodzą].

Scena w Paryżu.
Wchodzą Królowa Izabela i Księżę Edward.

KRÓLOWA IZABELA

Chłopcze, zawiedli nasi przyjaciele
We Francji, tu panowie są okrutni,
A król nam nieprzyjazny. Cóż zrobimy?

KSIAŻĘ EDWARD

Wróćmy do Anglii, pani, i postaraj
Się być dla ojca miłą; wtedy za nic
Będę miał przyjaźń wuja tu, we Francji.
Ja cię zapewniam, że jego wysokość
Szybko ugłaskam, przecież on mnie kocha
Bardziej niż tysiąc Spencerów.

KRÓLOWA IZABELA

Ach, chłopcze,
Mylisz się, a przynajmniej co do tego,
Że jeszcze może nam być dobrze razem.
Nie, nie, ten rozdźwięk jest już zbyt głęboki.
Niedobry Walezjuszu, nieszczęśliwa
Jest Izabela! Kiedy ją odrzuca
Francja, dokądże teraz się skieruje?

[Wchodzi Sir John Hainault].

SIR JOHN

Jakże się miewasz, pani?

KRÓLOWA IZABELA

Ach, mój dobry
Sir Johnie Hainault, strapiona jak nigdy
I zropaczona jestem.

SIR JOHN

Słodka pani,
Słyszałem o niełasce króla, ale
Nie zważaj na to, madam; wszak szlachetnym
Umysłem rozpacz nie przystoi. Może
Łaskawość wasza zechce jechać ze mną
Do Hainault i tam pobyc razem z synem,
Dopóki nie nadejdą lepsze czasy?
Co powiesz na to, panie? Czy pojedziesz
Ze swymi przyjaciółmi i czy zechcesz
Wraz z nami dzielić złe i dobre chwile?

KSIĄŻĘ EDWARD

Co postanowi matka, to ja zrobię.
Ani król Anglii, ani dwór francuski
Mnie od mej drogiej matki nie oderwą,
Póki na tyle nie urosnę w siłę,
Bym kruszył kopie; a wtedy dostanę
Głowę najdumniejszego ze Spencerów.

SIR JOHN

Dobrześ powiedział, panie.

KRÓLOWA IZABELA

O kochanie,
Jakże boleję nad twymi krzywdami,
A przecież triumfuję w twej nadziei,
Moja radości! Ach, drogi Sir Johnie,
Choć na najdalszy kraniec Europy
Albo na brzegi Dunaju pójdziemy
Z tobą - więc do Hainault; bo wszakże markiz
To pan szlachetny, zatem śmiem przypuszczać,
Że mnie ugości. Lecz kim są ci ludzie?

[Wchodzą Kent i Młodszy Mortimer].

KENT

Żyj długo, pani, i bardziej szczęśliwie,
Niż żyją twoi przyjaciele w Anglii!

KRÓLOWA IZABELA

Lord Edmund i Lord Mortimer - żyjecie
Witajcie mi we Francji! Tu mówiono,
Żeście umarli albo że jesteście

Już bardzo bliscy śmierci.

MŁODSZY MORTIMER

Ta ostatnia

Wiadomość była najprawdziwsza, pani.
Ale Mortimer, widocznie stworzony
Do lepszych losów, zrzucił jarzmo Tower
I żyje, żeby rozwinąć twój sztandar,
Mój dobry panie.

KSIĄŻĘ EDWARD

Cóż macie na myśli?

Wszak król, mój ojciec, żyje? Mortimerze,
Milordzie, nie, nie sądzę, bym się zgodził.

KRÓLOWA IZABELA

Nie, synu? A dlaczegoż nie? Chciałabym,
Żeby nie było gorzej. Lecz, panowie,
Jesteśmy tu, we Francji, bez przyjaciół.

MŁODSZY MORTIMER

Monsieur Le Grand, szlachetny wasz przyjaciel,
Wszystko nam opowiedział, kiedy tylko
Tu przybyliśmy; o tym, jak nieczuli
Są dostojnicy i jak niełaskawy
Król się okazał: lecz tam, gdzie brak broni,
Zwycięża prawo, pani. I choć wielu
Takich przyjaciół, jak Warwick, Lancaster
I innych naszych stronników zginęło,
Zapewniam waszą łaskawość, że mamy
Jeszcze przyjaciół w Anglii, a ci w górę
Wyrzucą czapki i zaklaszczą w dłonie,
Gdy nas tam ujrzą, gotowych bić wroga.

KENT

Wszystko byłoby dobrze, gdyby Edward
Zechciał się zmienić dla honoru Anglii,
Dla ładu i pokoju.

MŁODSZY MORTIMER

Na to, panie,

Musimy zapracować mieczem, bowiem
Król nigdy nie opuści swych pochlebców.

SIR JOHN

Panowie z Anglii, skoro król francuski
Tak nieuprzejmie odmawia pomocy
Tej zrozpaczonej królowej, swej siostrze,
Do Hainault jedźcie z nią; i bądźcie pewni,
Że tam znajdziemy otuchę, pieniądze,
Żołnierzy i przyjaciół, by niebawem
Królowi Anglii ruszyć na spotkanie.
Cóż powiesz, młody księżę, cóż byś sądził
O tej rozgrywce?

KSIĄŻĘ EDWARD

Myślę, że król Edward
Wszystkich nas szybko pobije.

KRÓLOWA IZABELA

Nie, synu,
Tak się nie stanie; a tobie nie wolno
Zniechęcać twych przyjaciół, co tak chętnie
Pragną ci śpieszyć z pomocą.

KENT

Sir Johnie Hainault, chciej wybaczyć, proszę;
Pociecha, którą przynosisz nieszczęsnej
Naszej królowej, wszystkich nas z wdzięcznością
Pod twe rozkazy oddaje.

KRÓLOWA IZABELA

Tak, miły
Mój bracie, wierzę, że sam Bóg w niebiosach
Nagrodzi gest twój, mój dobry Sir Johnie.

MŁODSZY MORTIMER

Ten znakomity szlachcic, dzielny rycerz,
Zrodził się, widzę, by nam być kotwicą.
Sir Johnie Hainault, będzie to twą sławą,
Że pocieszyłeś angielską królową
I jej nobilów w nieszczęściu.

SIR JOHN

O pani,
I wy, lordowie, bądźmy więc do drogi
Gotowi; Hainault zaprasza w swe progi.

[Wychodzą].

**Scena w apartamentach królewskich w pałacu Westminster.
Wchodzą Król Edward, Arundel, Starszy Spencer, Młodszy
Spencer i inni.**

KRÓL EDWARD

Tak więc po wielu groźnych, gniewnych wojnach
Edward w triumfie zasiadł wśród przyjaciół.
Triumfuj więc, Edwardzie, z przyjaciółmi
Bez ograniczeń! Czy masz może wieści,
Milordzie Gloucester?

MŁODSZY SPENCER

Jakie wieści, panie?

KRÓL EDWARD

Ależ człowieku, wszakże ludzie mówią,
Że w kraju wzbiera fala egzekucji;
Lordzie Arundel, czy masz te raporty?

ARUNDEL

Od komendanta Tower, panie.

KRÓL EDWARD

Proszę,

Daj nam je przejrzeć. Cóż my tutaj mamy?
Czytaj, Spencerze.

*[Daje raport Spencerowi, który odczytuje nazwiska
skazanych].*

No tak, przed miesiącem

Jeszcze szczekali. Teraz, na me życie,
Nie będą szczebrać ani gryźć już więcej.
Teraz, panowie, jakie wieści z Francji?
Gloucester, przypuszczam, że tamci panowie
Tak pokochali me angielskie złoto,
Że Izabela nie dostanie stamtąd
Żadnej pomocy. Cóż jeszcze zostaje?
Czy ogłosiłeś, mój panie, nagrodę
Dla tych, co doprowadzą Mortimera?

MŁODSZY SPENCER

Tak, panie, ogłosiłem, i nie wątpię,
Że mieć go tutaj będziemy niebawem,
Jeżeli tylko jest w Anglii.

KRÓL EDWARD

Jeżeli?

Ależ, Spencerze, to śmiertelnie pewne,
Że on jest w Anglii, wszak strażnicy portów
Nie lekceważą królewskich rozkazów.

[Wchodzi Połaniec].

Jakież przynosisz wieści? I skąd one?

POŚLANIEC

To listy, panie mój, i wieści z Francji.
Do was, milordzie Gloucester, od Levune'a.

[Oddaje listy Młodszemu Spencerowi].

KRÓL EDWARD

Czytaj.

MŁODSZY SPENCER *[czyta].*

Spełniając swą powinność wobec waszej czci godności, etc., ułożyłem się, zgodnie z instrukcjami w tej mierze, z Królem Francji i jego dostojnikami i doprowadziłem do tego, że królowa wyjechała całkiem niezadowolona i niepokieszona. Jeśli spytacie dokąd, powiem, że do Flandrii, wraz z Sir Johnem Hainault, bratem markiza. Wraz z nimi wyjechali Lord Edmund i Lord Mortimer, mając w swej kompanii wielu ludzi z waszego narodu i innych. Jak stale donoszą, zamierzają oni wydać królowi Edwardowi bitwę w Anglii, wcześniej, niż mógłby się ich spodziewać. Oto wszystkie ważniejsze wiadomości.

Waszej czcigodności oddany sługa, Levune.

KRÓL EDWARD

A, łotry, więc Mortimer jednak uciekł?
I Edmund już się razem z nim połączył?
A Sir John Hainault nimi pokieruje?
O, w imię Boże, przybywajcie zatem
Ty, pani, i ty, synu; powitamy
Was w Anglii razem z całą waszą bandą.
Galopuj, Febie, szybko przez niebiosa,

I ty, o Nocy mroczna, w zardzewiałym,
Żelaznym wozie; i niech między wami
Czas nam się skróci, błagam, bym zobaczył
Ten dzień najbardziej upragniony, kiedy
Będziemy mogli spotkać zdrajców w polu.
Ach, tylko to mnie smuci, że mi chłopca
Zbałamucono, ażeby popierał
Ich nieprawość! Jedźmy do Bristolu
I tam się, przyjaciele, umocnimy.
Wiatry, które ich przywiedziecie, bądźcie
Tak niepomyślne, jak byłyście wtedy,
Gdy unosiłyście ich z tego kraju!

[Wychodzą].

Scena w pobliżu Harwich.

**Wchodzą Królowa Izabela, Książę Edward, Kent, Młodszy
Mortimer i Sir John Hainault.**

KRÓLOWA IZABELA

Tak więc, lordowie, ukochani nasi,
Wy wszyscy, przyjaciele i rodacy,
Z pomyślnym wiatrem witajcie mi w Anglii.
Opuściliśmy najmilszych przyjaciół
W Belgii, żeby ich poszukać w ojczyźnie.
Ciężka to sprawa, gdy siła się z siłą
Zwiąże, miecz z włócznią w zamieszkach domowych,
Krewni, rodacy wtedy samych siebie
W innych mordują i swe własne boki
Własną kaleczą bronią. Lecz cóż robić?
To źle rządzący królowie przyczyną
Są wszystkich nieszczęść, a wśród nich, Edwardzie,
Jesteś ty; twoja rozwiązłość wydała
Ten kraj na zgubę, sprawiła, że jego
Wnętrze spłynęło krwią. Ty powinieneś
Być opiekunem swojego narodu,

A ty...

MŁODSZY MORTIMER

O pani, gdybyś wojownikiem
Była, to także nie wolno ci mówić
Z tak wielką pasją. Lordowie, ponieważ
Przybyliśmy tu, zbrojni, dzięki łasce
Niebios, by bronić prawa tego księcia,
Dla dobra kraju tutaj przysięgamy
Mu cześć i wierność, i ochoczą służbę.
A za otwartą nieprawość i krzywdy,
Które wyrządził Edward nam, królowej
I swej ojczyźnie, wystąpimy zbrojnie,
By je wytępić mieczem; by królowa
Anglii mogła tu w spokoju odzyskać
Godności i honory, równocześnie
Przegnamy owych królewskich pochlebców,
którzy pustoszą skarbiec i bogactwo Anglii.

SIR JOHN

Milordzie, niechaj zabrzmią trąby,
Ruszymy naprzód; Edward będzie myślał,
Że przybywamy tu, żeby mu schlebiać.

KENT

Chciałbym, żeby mu więcej nie schlebiano!

[Wychodzą].

Scena w okolicy Bristolu.

Wchodzą Król Edward, Baldock i Młodszy Spencer.

MŁODSZY SPENCER

Uciekaj, panie, uciekaj; królowa
Ma więcej wojska, mnoży swych przyjaciół,
A grono twoich przyjaciół maleje.
Ruszymy do Irlandii, tam wytchniemy.

KRÓL EDWARD

Cóż to, czym się urodził po to, żeby

Ciągle uciekać? i zostawić tutaj
Zwycięskich Mortimerów? Przyprowadźcie
Mi konia; umocnijmy nasze wojska
I zgińmy z chwałą w honorowym łożu.

BALDOCK

O nie, mój panie, teraz nie na czasie
Jest ta książęca decyzja - uchodźmy,
Bo nas ścigają.

[Wychodzą].

[Wchodzi Kent z mieczem, i tarczą].

KENT

Przychodzę za późno,
Choć tędy uciekł. Niestety, Edwardzie,
Na myśl o tobie mięknie moje serce.
Dlaczego, dumny zdrajco, Mortimerze,
Ścigasz swojego suwerena, króla P
rawowitego, z mieczem w dłoni? A ty,
O podły nikczemniku, czemu właśnie
Ty spośród wszystkich, niegodny, broń wznosisz
Przeciwko bratu i królowi? Boże,
Któremu sprawiedliwie to przystoi,
Ześlij deszcz zemsty na moją przeklętą
Głowę, by skarać wyrodną rewoltę!
Edwardzie, ten Mortimer chce cię zabić,
A więc uciekaj przed nim! Lecz, Edmundzie,
Opanuj wściekłość, ukryj swe uczucia,
Bo zginiesz; Mortimer i Izabela
Darzą pocałunkami, konspirując;
A przecież ona, zaprawdę, obnosi
Na twarzy wyraz miłości; lecz hańba
Miłości, która rodzi śmierć, nienawiść!
Idź stąd, Edmundzie! Bristol to zdrażliwe
Miejsce dla rodu Długonogich; zatem
Niech cię nie znajdą w samotności, bowiem
Z łatwością możesz popaść w podejrzenie.
Dumny Mortimer śledzi twoje kroki.

*[Wchodzi Królowa Izabela, Książę Edward, Młodszy Mortimer
i Sir John Hainault].*

KRÓLOWA IZABELA

Bóg królów w bitwach zwycięstwo przynosi
Tym, którzy walczą o słusność, i którzy
Boją się jego gniewu. Niechaj wielki
Architekt niebios przyjmie nasze dzięki.
I wy, szlachetni lordowie. Lecz zanim
Ruszymy dalej, z miłości i w trosce
O najjaśniejszą królewską osobę
Naszego bardzo kochanego syna,
Lordem Regentem królestwa go tutaj
Czynimy. A ponieważ jego ojcu
Koleje losu przyniosły nieszczęście,
Więc postępujcie, kochani lordowie,
Moi lordowie, tak, jak w swej mądrości
Uznacie, że postąpić jest najlepiej.

KENT

Pani, jeśli mi wolno bez obrazy
Zapytać: jakże zamierzasz postąpić
Z Edwardem, który upadł?

KSIĄŻĘ EDWARD

Dobry stryju,
Powiedz, o jakim to Edwardzie myślisz?

KENT

O twoim ojcu, bratanku. Już nie śmiem
Nazwać go królem.

MŁODSZY MORTIMER

Po co te pytania?
Milordzie Kent, te sprawy nie zależą
Od niej ani też od nas; z twoim bratem
Tak będzie, jak królestwo i parlament
Zarządzi

[na stronie do Królowej]:

Nie podoba mi się, pani,
Ten chwiejny nastrój Edmunda. Zawczasu
Trzeba nam dobrze na niego uważać.

KRÓLOWA IZABELA

Milordzie, burmistrz Bristolu zna nasze
Zamiary.

MŁODSZY MORTIMER

Tak jest, pani, i niełatwo
Uciekną ci, co opuścili pole.

KRÓLOWA IZABELA

Baldock jest z królem, zaufany kanclerz,
Prawda, milordzie?

SIR JOHN

A także obydwaj
Spencerzy: ojciec i syn.

MŁODSZY MORTIMER

Tak, ten Edward
Jest istną klęską królestwa.

*[Wchodzą Rice ap Howell i Burmistrz Bristolu ze Starszym
Spencerem jako jeńcem i ze świtą].*

RICE AP HOWELL

Chroń, Boże,
Królowę Izabelę i jej syna!
Pani, i burmistrz i obywatele
Miasta Bristolu, na znak swej miłości
I powinności, przed waszym obliczem
Przywodzą tutaj tego zdrajcę stanu,
Spencera, ojca tego rozpustnika
Spencera, który, niby ów nierządny
Rzymianin Katyliną, trwonił skarby
Oraz bogactwa Anglii.

KRÓLOWA IZABELA

Dziękujemy
Wam wszystkim.

MŁODSZY MORTIMER

Pełna miłości troskliwość
Wasza w tych sprawach zasługuje sobie
Na łaskę i na książęce nagrody.
Lecz dokąd uszedł król i drugi Spencer?

RICE AP HOWELL

Spencer syn, mianowany hrabią Gloucester,
Z tym wygadany szkolarzem Baldockiem
I z królem odpłynęli do Irlandii.

MŁODSZY MORTIMER *[na stronie].*

Oby ich jakiś huragan zawrócił,
Albo potopił wszystkich!

[Głośno].

Bez wątpienia

Stąd zaczną podróż.

KSIĄŻĘ EDWARD

A więc nie zobaczę

Jeszcze mojego ojca, króla?

KENT *[na stronie].*

Biedny Edwardzie, wypędzony z granic Anglii!

SIR JOHN

Cóż pozostaje nam, pani? Dlaczego

Stoisz w takiej zadumie?

KRÓLOWA IZABELA

Ubolewam

Nad losem mego pana. Lecz, niestety,

Troska o kraj mój pchnęła mnie do wojny.

MŁODSZY MORTIMER

O pani, pozbądź się żalu i troski,

Twój król kraj skrzywdził i samego siebie.

Musimy, jak umiemy, to naprawić.

Tymczasem weźcie tego buntownika

Na szafot. Milord nie uchroni głowy.

STARSZY SPENCER

Ten, kto przeciwko swemu księciu walczy,

Jest buntownikiem; nie tak ci walczyli,

Którzy się bili o prawa Edwarda.

MŁODSZY MORTIMER

Zabrać go, gada bzdury. Rice ap Howell,

Dobrześ zasłużył się jej wysokości,

Gdyś nawoływał tutaj, w swoim kraju,

By ścigać tych zdradzieckich buntowników.

My teraz, pani, musimy pomyśleć

Nad tym, jak trzeba ścigać aż do końca

Baldocka i Spencera, całą resztę.

KRÓLOWA IZABELA

**Scena w opactwie Neath.
Wchodzą Opat, Mnisi, Król Edward, Młodszy Spencer i
Baldock (trzej ostatni w przebraniu).**

OPAT

Panie mój, nie wążp i nie miej obawy,
W milczeniu i ostrożnie ukryjemy
Bezpiecznie twoją królewską osobę
I tych, których wybrałeś do swej świty,
Tak, jak wymaga tego dzisiaj
Niebezpieczeństwo tych burzliwych czasów.
Nikt podejrzewać was nie będzie ani
Nie wtargną tutaj ci, którzy ścigają
Waszą królewską wysokość.

KRÓL EDWARD

Mój ojczce,

W twej twarzy nie ma ani śladu fałszu.
O, gdybyś kiedyś był królem, tve serce,
Głęboko przeniknięte mą rozpaczą,
Mogłoby tylko współczuć mej pozycji.
Godny i dumny, bogaty, wśród świty,
Potężny byłem niegdyś i wspaniały,
Lecz kimże jest ten, którego by władza
Nie uczyniła nędznym w życiu albo
I w śmierci? Chodź, Spencerze, chodź, Baldocku,
Usiądźcie przy mnie, wypróbujmy teraz
Tę filozofię, którą w naszych sławnych
Przedzskolach sztuki wyssaliście niegdyś
Z Platona oraz z Arystotelesa.
Mój ojczce, to kontemplatywne życie
Jest istnym niebem. O, gdybym potrafił
Tak właśnie żyć w spokoju! Lecz, niestety,
Dziś nas ścigają; na was, przyjaciele,
Na wasze życie i na mój dyshonor
Tu dybią. Ale przecież, zacni mnisi,

Chyba nas ani naszych towarzyszy
Za złoto, za pieniądze nie zdradzicie?

PIERWSZY MNICH

Wasza łaskawość może być spokojny,
Jeśli nikt prócz nas was tutaj nie widział.

MŁODSZY SPENCER

Ani duch żywy, chociaż podejrzewam
Poważnie, że na podklasztornej łące
Jakiś ponury wieśniak długo patrzył
Za nami, panie. A wiem, że kraj cały
Stoi pod bronią i że zbrojni ludzie
W śmiertelnej nienawiści chcą nas zabić.

BALDOCK

Nieszczęśni, przybyliśmy do Irlandii,
Gnani niepewnym wichrem, pośród sztormów,
By paść na brzegu i drzeć tu ze strachu
Przed Mortimerem i jego drużyną.

KRÓL EDWARD

Mortimer! Kto mówi o Mortimerze?
Kto rani mnie imieniem Mortimera,
Tego krwawego zbója? Dobry ojczy,
Na twych kolanach składam oto głowę
Trosk pełną. Obym nigdy nie otworzył
Już oczu, obym nigdy już nie podniósł
Tej opuszczonej głowy, nigdy więcej
Nie wzmocnił serca zamierającego!

MŁODSZY SPENCER

Spójrz, panie. Ta ospałość jest niedobra.
Baldocku, oto jesteśmy zdradzeni.

*[Wchodzą z walijskimi sierpami Rice ap Howell,
Kosiarz i Leicester].*

KOSIARZ

Niech skonam, to są ci, których szukacie.

RICE AP HOWELL

Dość, przyjacielu. Powiem krótko, panie,
Z upoważnienia to wszystko robimy.

LEICESTER

Rozkaz królowej, który spowodował

Mortimer; czegoż bowiem ten wspaniały
Mortimer od królowej nie uzyska?
Niestety, patrzcie, gdzie on siedzi, myśląc,
Że się go nie zobaczy, pragnąc wymknąć
Się ręką, które go mogą pozbawić Życia.

Ach, jakże bowiem to prawdziwe:

*Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens iacentem.*⁵

No, ale nie rozczulaj się, Leicesterze.

Spencerze i Baldocku, bez tytułów.

Za zdradę główną was tu aresztuję.

Nie wymagajcie, bym was tytułował,

Lecz posłuchajcie nakazu aresztu:

W imieniu mej królowej Izabeli.

Panie mój, czemu jesteś tak omdłały?

KRÓL EDWARD

O, dniu ostatnich mych ziemskich rozkoszy!

Ośrodku wszelkich nieszczęść! Gwiazdy moje,

Czemu tak chmurnie patrzycie na króla?

A więc, Leicesterze, w imię Izabeli

Zabierasz życie me, moich przyjaciół?

Człowieku, rozpruj moją pierś zdyszana!

I weź me serce, w zamian za przyjaciół

Mych ocalenie!

RICE AP HOWELL

Zabrać ich stąd!

MŁODSZY SPENCER

Może

Jeszcze nam przecież pozwolicie na to,

By się pożegnać z jego wysokością.

OPAT *[na stronie]*

Litość ogarnia serce na ten widok:

Król musi znosić te dumne rozkazy!

KRÓL EDWARD

Spencerze, słodki Spencerze, a zatem,

---

⁵ Kogo nadchodzący dzień widzi dumnym,
tego mijający dzień widzi odrzuconym

Musimy rozstać się w ten sposób?

MŁODSZY SPENCER

Panie,

Musimy, bo tak chciało gniewne niebo.

KRÓL EDWARD

Tak chciało piekło i tak chciał okrutny
Mortimer. Niebo łaskawe z tym wszystkim
Nie miało nic wspólnego.

BALDOCK

Próżno, panie,

Byłoby smucić się lub szaleć z gniewu.
Żegnamy więc pokornie twą łaskawość.
Rzucone nasze losy. Mam obawy,
Że i twój także.

KRÓL EDWARD

Nigdy już na ziemi,

Lecz w niebie może jeszcze się spotkamy.
Powiedz, Leicesterze, co się z nami stanie?

LEICESTER

Wasza królewska mość musi pojechać
Do Killingworth.

KRÓL EDWARD

Ach, musi. Trochę przykre,

Jeśli królowie muszą.

LEICESTER

Jest lektyka,

Przygotowana dla twojej łaskawości.
Czeka, że ją zaszczycisz, bo już późno.

RICE AP HOWELL

Lepiej już jedźmy, bo noc nas zaskoczy.

KRÓL EDWARD

Więc masz lektykę? Połóż mnie na marach
I zanieś mnie stąd aż do bram piekielnych,
Niechaj mi Pluton podzwonne wydzwoni,
A więdźmy niechaj na brzegu Charona
Wyją z powodu mej śmierci! Bo Edward
Nie ma przyjaciół oprócz tych, a oni
Muszą umierać pod mieczem tyrana.

RICE AP HOWELL

Panie mój, jedźmy, a o nich się nie troszcz,
My już zadbamy, żeby ich skrócono
O głowy.

KRÓL EDWARD

Właśnie, tak będzie, tak będzie,
Musimy rozstać się, słodki Spencerze,
Zacny Baldocku, musimy się rozstać.
Precz z tą udaną żałobą! Nieszczęście
Moje nie jest udane!

[zrzuca przebranie].

Żegnaj, ojczcie.

Leicesterze, czekasz na mnie, więc już idę.
Żegnaj mi, życie z moimi przyjaciółmi!

[Wychodzą Król Edward i Leicester].

MŁODSZY SPENCER

Więc odszedł? Odszedł już szlachetny Edward?
Odszedł, by nas już nigdy nie zobaczyć.
Pękajcie, strefy niebios! Wyjdź z orbity,
Ogniu! I rozplyń się w powietrzu, ziemio!
Władca mój odszedł, odszedł i już nigdy,
Biada mi, nigdy już, nigdy nie wróci.

BALDOCK

Spencerze, nasze dusze stąd uciekły,
Słońce naszego życia nam zabrano.
Przygotuj się, człowieku, do nowego
Życia, więc oczy i serce, i ręce
Unieś ku niebios wiecznemu tronowi.
Spłać dług naturze z pogodnym obliczem.
Wszystkie nauki sprowadźmy do tego,
Że po to wszyscy żyjemy, by umrzeć.
Słodki Spencerze, wszystko żyje po to,
By umrzeć, wznosi się, żeby upadać.

RICE AP HOWELL

Dobrze, dobrze, zaczekajcie z tymi kazaniami, dopóki nie
przyjedziemy tam, dokąd mamy przyjechać. Wy, i tacy jak
wy, narobiliście w Anglii niezłego zamieszania. Czy wasze
lordowskie moście zechcą się ruszyć?

KOSIARZ

Łaskawy panie, pamiętacie o mnie?

RICE AP HOWELL

Pamiętać o tobie, przyjacielu? Dlaczegoż by nie? Ruszaj za mną do miasta.

[Wychodzą].

AKT PIĄTY

**Scena w komnacie zamku w Killingworth.
Wchodzą Król Edward, Leicester,
Biskup Winchester i Trussel.**

LEICESTER

Mój dobry panie, zechciej mieć cierpliwość,
Już nie lamentuj i wyobraź sobie,
Że zamek Killingworth jest twoim dworem
I że przybyłeś tu dla przyjemności,
Nie z konieczności i nie przymuszony.

KRÓL EDWARD

Gdyby, Leicesterze, mogły mnie pocieszyć
Twe miłe słowa, dawno byś ukoił
Już moje troski; zawsze bowiem byłeś
Uprzejmy i oddany. Szybko można
Uśmierzyć ludzi prywatnych zmartwienia,
Lecz nie królewskie. Jeleń, ranny w lesie,
Szuka ziół, które zasklepią mu rany.
Lecz gdy królewski lew odniesie ranę,
Rozdziera ją i szarpie gniewną łapą,
I pełen wzdargy, że niegodna ziemia
Krew jego pije, wspina się w powietrze;
I tak jest ze mną, którego niezłomną
Duszę ambitny Mortimer chce złamać
I Izabela fałszywa, wyrodna
Królowa, która mnie w ten oto sposób

Zdusiła i wtrąciła do więzienia;
Duszę mą karmią tak śmiertelne pasje,
Że jakże często na skrzydłach urazy
I wzgardy wzbijam się w górę, ku niebu,
By na nich dwoje poskarżyć się bogom.
A gdy przypomnę sobie, że jest królem,
Myślę, że powinienem pomścić krzywdy,
Które Mortimer razem z Izabelą
Mi wyrządzili. Lecz czym są królowie
Bez władzy, jeśli nie jedynie cieniem
W dniu pełnym słońca? Moi baronowie
Rządzą, ja tylko noszę imię króla,
Noszę koronę, lecz panują oni:
Mortimer razem z niewierną królową,
Która małżeńskie moje łożę hańbi,
Gdy ja przebywam, strzeżony, w tej jamie,
Gdzie troska czuwa wciąż pod moim łokciem,
By smutkiem, jękiem przepęłniać me serce,
Co krwawi we mnie z powodu tej dziwnej
Odmiany. Ale powiedzcie, czy muszę
Zrzec się korony, żeby zrobić królem
Tego uzurpatora Mortimera?

BISKUP WINCHESTER

Wasza łaskawość myli się; jedynie
Dla dobra Anglii i dla praw książęcych
Edwarda o tę koronę prosimy.

KRÓL EDWARD

Nie, to dla Mortimera, nie Edwarda!
On jest jagnięciem pośród stada wilków,
Które za chwilę skrócą jego życie.
Lecz jeśli dumny Mortimer koronę
Tę włoży, niechaj niebo ją zamieni
W płomień niezagastę! Albo niechaj
Gniew Tyzyfony węzowe opasze
Skronie tej głowy nienawistnej; tak więc
Nie zginie Anglii winorośl i chociaż
Edward umiera, to imię Edwarda
Przeżyje!

LEICESTER

Panie mój, czemu w ten sposób
Czas tracisz? Oni tutaj oczekują
Twej odpowiedzi. Zrzekasz się korony?

KRÓL EDWARD

Ach, zważ, Leicesterze, jak ciężko to znoszę,
Żeby królestwo i koronę tracić
Bez godnych przyczyn; by Mortimerowi
Oddać me prawo, które niby góra
Grzebie me szczęście i w którym ostatnia
Myśl moja tu została uśmiercona.
Lecz znakom niebios muszę być posłuszny.
Bierzcie koronę; i życie Edwarda.

[Zdejmuje koronę].

Wszak równocześnie nie może panować
Dwóch królów w Anglii. Lecz wstrzymaj się chwilę,
Pozwól mi zostać królem do wieczora,
Bym mógł się przyjrzeć tej rozmigotanej
Koronie; tym sposobem moje oczy
Będą radować się po raz ostatni,
Głowa należy jej ostatni honor
Odbierze; potem i oczy, i głowa
Ustąpią przed ich wymuszonym prawem.
O, nie przestawaj lśnić, niebiańskie słońce,
Niech noc milcząca nigdy we władanie
Nie weźmie tego kraju; wy, zegary
Żywiołów, stójcie! Wszystkie pory roku,
I wszystkie czasy, wstrzymajcie się w biegu,
Ażby Edward mógł jeszcze pozostać
Królem tej pięknej Anglii! Lecz promienie
Dziennego światła szybko zanikają
I muszę zrzec się mojej upragnionej
Korony. O wy, nieludzkie istoty
Tygrysim mlekiem wykarmione, czemu
Patrzycie na upadek swego władcy?
Myślę o swej koronie i niewinnym
Życiu. O, patrzcie, potwory, o, patrzcie,
Znów będę nosił koronę.

[Wkłada koronę na głowę].

A wy się

Furii swojego króla nie boicie?
Biedny Edwardzie, o jakże się łudzisz,
Nie dbają oni już o twoje gniewy,
Jak to czynili dawniej. Teraz tylko
Pragną mieć nowo wybranego króla,
Co mi sprowadza myśli rozpaczliwe,
Myśli, dręczone nieustanną męką.
A nie mam w męce tej żadnej pociechy
Prócz tej korony, noszonej na głowie.
Toteż pozwólcie, bym ją jeszcze nosił
Przez chwilę.

TRUSSEL

Ale parlament, mój panie,
Czeka na wiadomości, a więc powiedz,
Czy zrzekasz, czy nie zrzekasz się korony?

KRÓL EDWARD

Nie! Póki żyję, pozostanę królem.
Odejdźcie, zdrajcy, możecie połączyć
Się z Mortimerem; i róbcie, co chcecie;
Spiskujcie, wybierajcie i mianujcie,
Ich krew i wasza zaś przypieczętuje
Wszystkie te czyny zdradzieckie.

BISKUP WINCHESTER

Zaniosę

Więc tę odpowiedź. Żegnaj zatem.

[Odchodzi z Trusselem].

LEICESTER

Panie,

Zawołaj ich z powrotem i przemawiaj
Do nich uprzejmie, bo jeśli odejdą,
Księżę utraci prawo do korony.

KRÓL EDWARD

Ty ich zawołaj, ja już nie mam siły,
Żeby coś mówić.

LEICESTER

Panie, król wyraził

Zgodę na rezygnację.

BISKUP WINCHESTER

Jeśli nie chce,

Pozwólcie mu wybierać.

KRÓL EDWARD

Gdybym tylko

Mógł! Lecz sprzysięgły się niebo i ziemia,
By mnie uczynić nędznym. Więc przyjmijcie
Moją koronę. Przyjmijcie! Nie, ręce
Moje niewinne nie splamią się zbrodnią
Tak obłąkaną. Niechaj ten ją weźmie,
Kto z was najbardziej pragnie mojej śmierci.
I będzie się nazywał królobójcą.
Cóż to, jesteście wzruszeni? Czy może
Wy się nade mną litujecie? Zatem
Poślijcie po oschłego Mortimera
I Izabelę: w jej stalowych oczach
Skry raczej załśnią niżli łzy. Czekaście,
Nie chcę ich jednak widzieć. Oto macie!

[Daje im koronę].

A teraz, Boże w niebiesiech, racz sprawić,
Ażebym gardził tym doczesnym blaskiem
I myślał zawsze o chwale niebieskiej.
Przyjdź, śmierci, zamknij mi palcami oczy,
A jeśli będę żył, niechaj zapomnę
O sobie.

BISKUP WINCHESTER

Panie mój...

KRÓL EDWARD

Nie zwij mnie panem.

Precz z moich oczu; ach, chciej mi wybaczyć,
Żal czyni mnie szalonym. Nie pozwólcie,
Żeby Mortimer stał się protektorem
Mojego syna, bo w paszczy tygrysa
Bardziej bezpiecznie niż w jego uściskach.
Zanieście to królowej. Ona mokra
Jest od mych łez i znowu osuszona
Tysiącem westchnień.

[Daje im chusteczkę].

Jeśli na jej widok

Nie wzruszy się, przynieście ją z powrotem
I w mojej krwi ją umoczcicie. Wspomnijcie
O mnie synowi, niechaj rządzi lepiej
Niż ja; lecz w czymże to przebrałem miarę,
Jeśli nie w zbytnej swojej łagodności?

TRUSSEL

Zatem pokornie żegnamy was, panie.

KRÓL EDWARD

Żegnajcie.

[Wychodzą Biskup Winchester i Trussel z koroną].

Wiem już, że następnym razem

Otrzymam wyrok śmierci. I powitam
Go z lekkim sercem, bo dla nieszczęśnika
Śmierć jest radością.

LEICESTER

Znowu poczta! Jakie

Teraz nowiny?

[Wchodzi Berkeley, który daje list Leicesterowi].

KRÓL EDWARD

Te oczekiwane.

Chodź tu, chodź, Berkeleyu, i wypowiedz,
Co masz powiedzieć, do mej nagiej piersi.

BERKELEY

Nie sądz, mój panie, że myśl tak złowieszcza
Może załęgnąć się w głowie szlachcica.
Berkeley umrze, żeby móc ci służyć
I by obronić cię od twoich wrogów.

LEICESTER

Panie, rada królowej rozkazuje,
Bym zrezygnował z opieki nad tobą.

KRÓL EDWARD

A któż mnie musi przejąć? Ty, milordzie?

BERKELEY

Tak, taki rozkaz, najłaskawszy panie.

KRÓL EDWARD *[bierze list].*

To rozkaz Mortimera, jego imię

Tu podpisano! Więc podrę to imię,
Które rozdziera me serce! *[drze papier]*. Ta nędzna
Zemsta troszeczkę mnie uspokoiła.
Niech jego członki szczepną jak ten papier!
O nieśmiertelny Jowiszu, wysłuchaj
Mnie, chciej to sprawić!

BERKELEY

Musimy stąd zaraz,
Wasza łaskawość, jechać do Berkeley.

KRÓL EDWARD

Tak, dokąd zechcesz; wszędzie jest tak samo
I w każdej ziemi można zrobić pogrzeb.

LEICESTER

W miarę możności bądź dlań dobry, lordzie.

BERKELEY

Jak ja z nim, tak z mą duszą niech postąpią.

KRÓL EDWARD

Wrogowie się litują nad mą dolą,
I to dlatego teraz mnie przenoszą.

BERKELEY

Czy wasza miłość sądził, że Berkeley
Będzie okrutny?

KRÓL EDWARD

Nie wiem; pewien jestem
Jedynie tego, że śmierć kończy wszystko
I że raz jeden tylko mogę umrzeć.
Żegnaj, Leicesterze.

LEICESTER

Nie jeszcze, mój panie.
Będę ci towarzyszył w twojej drodze.

[Wychodzą].

**Scena w komnacie pałacu królewskiego.
Wchodzą Królowa Izabela i Młodszy Mortimer.**

MŁODSZY MORTIMER

Nasze pragnienia, piękna Izabelo,
Już się spełniły; dumni gorszyciele
Lekkomyślnego króla już złożyli
Swój hołd wyniosłej szubienicy. On zaś
Sam jest w niewoli. Daj mi rządzić sobą,
To razem rządzić będziemy królestwem.
W każdym wypadku na swój lęk dziecinny
Uważaj, teraz bowiem już trzymamy
Starego wilka za uszy, lecz kiedy
Nam się wyślizgnie, schwyta nas oboje
I trzymać będzie nas o wiele srożej,
Niżli sam był trzymany. Więc dlatego
Pomyśl, o pani, jak ważne jest dla nas,
By twego syna szybko zrobić królem,
Tak szybko, jak to tylko nam się uda,
I żebym ja był jego protektorem,
Bo znacznie więcej na tym skorzystamy,
Gdy dysponować będziemy królewskim
Podpisem.

KRÓLOWA IZABELA

Jesteś życiem Izabeli,
Mój słodki Mortimerze, i bądź pewien,
Że bardzo ciebie kocham, toteż skoro
Bezpieczny będzie mój syn, księżę, który
Jest mi tak drogi jak me własne oczy,
Przeciwko jego ojcu możesz robić,
Co tylko zechcesz; ja wszystko podpiszę.

MŁODSZY MORTIMER

Najpierw chcę wiedzieć, czy on zrzekł się tronu,
A potem pozwól, że sam się nim zajmę.

[Wchodzi Połtaniec].

Listy? Skąd one?

POŁTANIEC

Z Killingworth, milordzie.

KRÓLOWA IZABELA

Jakże się miewa pan mój, król?

POŁTANIEC

Jest zdrowy,

Lecz pogrążony w melancholii, pani.

KRÓLOWA IZABELA

Niestety, obym mogła go pocieszyć!

[Wchodzi Biskup Winchester z koroną].

Dziękuję, Winchesterze. Idź już, chłopcze!

[Wychodzi Połtaniec].

BISKUP WINCHESTER

Król dobrowolnie zrzeka się korony.

KRÓLOWA IZABELA

Ach, wieść szczęśliwa! Poślijcie po księcia,

Mojego syna.

BISKUP WINCHESTER

Następnie, nim jeszcze

List zapieczętowano, już przyjechał

Lord Berkeley, więc teraz król opuścił

Już Killingworth; a my znów słyszeliśmy,

Że Edmund uknuł spisek, by uwolnić

Swojego brata, ni mniej, ani więcej.

Ten lord Berkeley jest tak litościwy

Jak Leicester, który przed nim miał strzec króla.

KRÓLOWA IZABELA

A więc innego mu dajmy strażnika.

MŁODSZY MORTIMER

Pragnę sam zostać; dajcie tajną pieczęć,

[Wychodzi Biskup Winchester].

Kto tam?

[do sług za sceną].

Zawołać mi tutaj Gurneya

I Matrevisa. Żeby unicestwić

Tępogłowego Edmunda zamiary,

Zwolni się Berkeleya i przeniesie
Się króla w miejsce, o którym nikt prócz nas
Nie będzie wiedział.

KRÓLOWA IZABELA

Ale, Mortimerze,

Póki on żyje, któż może zapewnić
Nam i synowi memu bezpieczeństwo?

MŁODSZY MORTIMER

Powiedz, czy chciałabyś, ażeby umarł?

KRÓLOWA IZABELA

Chciałabym, żeby nie za mą przyczyną.

[Wchodzi Matrevis i Gurney].

MŁODSZY MORTIMER

Dosyć. Matrevis, napisz list natychmiast
Od nas do lorda Berkeley, zlecając
Mu, żeby oddał króla pod opiekę
Tobie i Gurneyowi. Gdy to zrobisz,
My podpiszemy list naszym imieniem.

MATREVIS

Zrobię to, panie.

[Pisze].

MŁODSZY MORTIMER

Gurney.

GURNEY

Tak, milordzie.

MŁODSZY MORTIMER

Jeśli chcesz wybić się przy Mortimerze,
Który Fortuny kołem, jak chce, kręci,
Zrób wszystko, żeby króla zmaltretować,
Żadnym uprzejmym nie obdarz go słowem
Ani łaskawym spojrzeniem.

GURNEY

Milordzie,

Ręczę ci za to.

MŁODSZY MORTIMER

A to przede wszystkim:

Ponieważ odebraliśmy wiadomość,
Że Edmund sprzysiągł się, by go uwolnić,

Przeńś go nocą wciąż z miejsca na miejsce,
Aż w końcu zjawi się znowu w Killingworth,
A stamtąd znowu z powrotem w Berkeley.
Wreszcie, by jeszcze więcej go udręczyć,
Przemawiaj szorstko i w żadnym wypadku
Nie dozwól mu pociechy, gdyby płakał,
Lecz ostrym słowem ból jego pogłębiaj.

MATREVIS

Nie bój się, panie, zrobimy, jak każeś.

MŁODSZY MORTIMER

Więc jedźcie i oddajcie list natychmiast.

KRÓLOWA IZABELA

Do kogo? Czy do mego pana, króla?
Proszę, polećcie mnie pokornie jego
Majestatowi, powiedzcie mu także,
Że wciąż się trudzę i ciągle na próżno,
By smutek jego złagodzić i wolność
Przywrócić, a, to, proszę, mu oddajcie
Jako świadectwo miłości.

[Daje pierścień].

MATREVIS

Tak, pani.

[Wychodzi z Gurneyem].

MŁODSZY MORTIMER

Pięknie udałoś.

Rób tylko tak dalej,

Słodka królowo. Lecz oto nadchodzi
Nasz młody ksiązę razem z hrabią Kentu.

KRÓLOWA IZABELA

On mu coś szepce do dziecięcych uszu.

MŁODSZY MORTIMER

Jeśli wciąż będzie miał dostęp do księcia,
Nic z naszych spisków i naszych podstępów.

KRÓLOWA IZABELA

Bądź dla Edmunda przyjazny, jak gdyby
Wszystko było w porządku.

[Wchodzi Ksiązę Edward i Kent, który z nim rozmawia].

MŁODSZY MORTIMER

Jak się miewa

Czcigodny hrabia Kent?

KENT

Miewam się dobrze,

Mój drogi Mortimerze; a jak czuje

Się wasza miłość?

KRÓLOWA IZABELA

Czułabym się dobrze,

Gdyby mój pan, a brat twój był już wolny.

KENT

Słyszałem właśnie, że zrzekł się korony.

KRÓLOWA IZABELA

Tym większy jest mój smutek.

MŁODSZY MORTIMER

I mój także.

KENT *[na stronie]*

Cóż za obłudnicy!

KRÓLOWA IZABELA

Drogi synu,

Chodź tutaj, muszę z tobą porozmawiać.

MŁODSZY MORTIMER

Jako stryj jego i najbliższy krewny

Pragniesz być pewnie protektorem księcia?

KENT

Nie ja, mój panie. Któż go winien chronić

Jeśli nie ta, która mu dała życie?

Myślałem o królowej.

KSIAŻĘ EDWARD

Nie namawiaj

Mnie, matko, proszę, bym nosił koronę.

Niech ojciec rządzi. Ja jestem zbyt młody,

Żeby panować.

KRÓLOWA IZABELA

Winienesz się cieszyć,

Wiedząc, że ojcu sprawi to przyjemność.

KSIAŻĘ EDWARD

Najpierw chcę go zobaczyć; potem - dobrze.

KENT

Tak, zrób to, drogi bratanku.

KRÓLOWA IZABELA

Mój bracie,

Wiesz, że to niemożliwe.

KSIAŻĘ EDWARDU

Czemu? Umarł?

KRÓLOWA IZABELA

Ach, nie, uchwaj Boże.

KENT

Chciałbym, żeby

Te słowa szczerze dyktowało serce.

MŁODSZY MORTIMER

Zmienny Edmundzie, czyliżbyś mu sprzyjał,
Choć sam pragnąłeś, żeby go uwięzić?

KENT

Tym bardziej teraz pragnę to naprawić.

MŁODSZY MORTIMER *[na stronie do Izabeli].*

Mówię ci, że to nie wypada, żeby

Ktoś tak fałszywy miał dostęp do księcia.

[do Księcia Edwarda]

Panie mój, wszak on zdradził swego brata,

Króla, dlatego mu nie ufaj.

KSIAŻĘ EDWARD

Ale

On tego teraz ze smutkiem żałuje.

KRÓLOWA IZABELA

Chodź, synu, ze mną i z tym miłym lordem.

KSIAŻĘ EDWARD

Tak, z tobą pójdę, lecz nie z Mortimerem.

MŁODSZY MORTIMER

Cóż to, szczeniaku, gardzisz Mortimerem?

Więc będę musiał zabrać cię stąd siłą.

KSIAŻĘ EDWARD

Na pomoc, stryju Kent! Mortimer krzywdę

Chce mi wyrządzić.

KRÓLOWA IZABELA

Nie trudź się, Edmundzie.

Jesteśmy jego przyjaciółmi; w końcu
Bliższa mu Izabela niżli hrabia Kentu.

KENT

Ja jestem jego opiekunem,
Więc puść go, siostro.

KRÓLOWA IZABELA

On jest moim synem,
Więc go zatrzymam.

KENT *[na stronie].*

Mortimer się dowie,
Że mnie pokrzywdził. Zaraz stąd pojadę
Do zamku Killingworth i tam starego
Edwarda wyrwę z rąk wrogów, ażeby
Na Mortimerze i tobie się zemścić.

*[Wychodzą w jedną stronę Królowa Izabela, Księżę Edward i
Młodszy Mortimer, w drugą stronę Kent].*

**Scena w pobliżu zamku Killingworth.
Wchodzą Matrevis, Curney i Żołnierze z Królem
Edwardem.**

MATREVIS

Nie smuć się, panie, myśmy przyjaciele.
Ludzie skazani są, żeby żyć w nędzy,
Dlatego jedźmy, bo zwłoka zagraża
Naszemu życiu.

KRÓL EDWARD

Moi przyjaciele,
Dokądże musi iść nieszczęsny Edward?
Czyż nienawistny Mortimer nie może
Dać mu spokoju? Czy muszę wędrować
Niby ptak nocny, na którego widok
Ze wstrętu wzdryga się cały ród ptasi?
Kiedyż ta jego furia złagodnieje?
Kiedy krwią jego serce się nasyci?

Jeśli mojego mu trzeba, wydrzycie
Je z piersi i zanieście Izabeli
I jemu, bo do tego celu dąży.

GURNEY

Nie, nie, mój władco, królowa kazała,
Żebyśmy dbali o tve bezpieczeństwo,
A gniew twój wzмага tylko twoją boleść.

KRÓL EDWARD

To traktowanie wzмага moją nędzę.
Czy duch mój długo jeszcze może przetrwać,
Gdy wszystkie zmysły mam zatrute smrodem?
Król Anglii jest przetrzymywany w lochu,
W którym przymiera głodem z braku jadła.
Żywię się co dzień przejmującym szlochom,
Który mi prawie rwie komorę serca.
Tak żyje stary Edward i nikt ulgi
Mu nie przynosi, więc tak musi umrzeć,
Chociaż tak wielu nad nim się lituje.
Ach, wody, mili przyjaciele, żeby
Pragnienie moje ugasić, obmyjcie
Także me ciało z cuchnącego kału.

MATREVIS

Oto woda ze ścieków; tak zlecono.
Siadajcie, mamy być cyrulikami
Waszej miłości.

KRÓL EDWARD

Precz, zdrajcy! Czy chcecie
Mnie zamordować? Albo suwerena
Swego zadławić tą wodą z kałuży?

GURNEY

Nie, twarz wam obmyć i ogolić brodę,
Żeby was nie poznano; i w ten sposób
Pragniemy was ocalić.

MATREVIS

Ależ czemu
Się wrywacie? Wasz trud jest daremny.

KRÓL EDWARD

Ptak może chcieć się wyrwać z lwich pazurów,

Ale na próżno; ja też próżno błagam
O miłosierdzie, gdym w rękach tyrana.

[Myją go w wodzie ze ścieków i obcinają mu brodę].

O nieśmiertelne moce, które znacie
Bolesne troski, jakie oczekują
Mą biedną, zrospaczoną duszę, spójrzcie
Na tych tu śmiałków, którzy wyrządzają
Krzywdę swojemu władcy, swemu panu,
Królowi Anglii! O mój Gavestonie,
Czy to za ciebie tak cierpię? Bo dla mnie
I ty umarłeś, i obaj Spencerzy,
Więc za was będę znosił tysiąc cierpień.
Duchy Spencerów, gdziekolwiek by były,
Dobrze mi życzą, więc sza, umrę za nich.

MATREVIS

Między waszymi duchami nie będzie
Wrogości; no więc jedźmy, teraz trzeba
Zgasić pochodnie, żebyśmy w ciemnościach
Do Killingworth przybyli.

GURNEY

Hej, kto idzie?

[Wchodzi Kent].

MATREVIS

To hrabia Kent, pilnujcie dobrze króla.

KRÓL EDWARD

O drogi bracie, przyjdź mi na ratunek!

MATREVIS

Trzymać ich z dala od siebie; pchnąć króla.

KENT

Żołnierze, chcę z nim zamienić dwa słowa.

GURNEY

Bierzcie hrabiego siłą za tę napaść.

KENT

Złóżcie broń, zdrajcy! I wydać mi króla!

MATREVIS

Edmundzie, sam się poddaj albo zginiesz.

KENT

Czemu mnie napadacie, nikczemnicy?

GURNEY

Związać go i odstawić go do dworu.

KENT

Gdzież jest dwór, jak nie tutaj? Król jest tutaj,

A ja go chcę odwiedzić, więc dlaczego

Mnie wstrzymujecie?

MATREVIS

Bo dwór tam jest teraz,

Gdzie jest lord Mortimer; właśnie do niego

Pojedziesz, wasza dostojność; więc żegnaj.

[Wychodzą Matrevis i Gurney z Królem Edwardem].

KENT

Nieszczęsny kraju, gdzie rządzą lordowie,

A król w więzieniu.

PIERWSZY ŻOŁNIERZ

Dlaczego stoimy?

Dalej, do dworu, panowie.

KENT

Prowadźcie

Mnie dokąd chcecie; nawet ku mej śmierci,

Skoro nie mogę oswobodzić brata.

[Wychodzą].

Scena w komnacie pałacu królewskiego.

Wchodzi Młodszy Mortimer.

MŁODSZY MORTIMER

Król musi umrzeć lub Mortimer zginie.

Lud już zaczyna się nad nim litować;

Lecz ten, kto będzie winien jego śmierci,

Zapłaci za to, kiedy syn dorośnie.

Więc muszę tego dokonać przebiegle.

W tym liście, który pisał nasz przyjaciel,

Kryje się jego śmierć, a przecież także

Rozkaz uratowania jego życia.

[Czyta].

Eduardum occidere nolite timere, bonum est.

Nie bać się zabić króla, tak jest dobrze.

Lecz tak czytany, zaraz sens swój zmienia:

Eduardum occidere nolite, timere bonum est.

Dobrze jest bać się, nie zabijać króla.

Więc bez przecinków żadnych ten list pójdzie,

A gdy król umrze i rzecz się odkryje,

Matrevis będzie winien wraz z innymi,

A my się wyłączymy z całej sprawy.

W tamtym pokoju zamknięty jest sprawca,

On list zanieś i dokona reszty.

A znak sekretny, który też zawiezie,

Każe go zamordować, gdy dokona

Już czynu. Lightborn, do mnie!

[Wchodzi Lightborn].

A więc jesteś

Zdecydowany, tak jak byłeś?

LIGHTBORN

Panie,

Jakże inaczej? Nawet jeszcze bardziej.

MŁODSZY MORTIMER

Zastanowiłeś się już, jak to zrobisz?

LIGHTBORN

Tak, nikt nie będzie wiedział, jak on umarł.

MŁODSZY MORTIMER

Ale czy jego widok cię nie wzruszy?

LIGHTBORN

Wzruszy? Cha, cha, cha, wiele by potrzeba,

Żeby mnie wzruszyć.

MŁODSZY MORTIMER

Dobrze, zrób to dzielnie

I w tajemnicy.

LIGHTBORN

Nie trzeba mnie uczyć.

Nie po raz pierwszy zabijam człowieka.

Nauczyłem się, panie, w Neapolu,

Jak trzeba kwiaty zatruwać, jak dusić

Batystem, zaciągniętym wokół szyi,
Jak końcem igły przebijać tchawicę
Lub, jeśli pacjent śpi, wtedy przez rurkę,
Z gęsiego pióra uczynioną, trzeba
Troszeczkę proszku wdmuchać mu do uszu
Albo mu usta otworzyć i rてći
W nie nalać. Wszakże teraz wymyśliłem
Jeszcze o wiele piękniejsze sposoby.

MŁODSZY MORTIMER

Jakie?

LIGHTBORN

Wybaczy mi wasza dostojność,
Ale nikt moich sztuczek znać nie może.

MŁODSZY MORTIMER

To mniejsza, by ich tylko nie wykryto.
Dasz to Matrevisowi, Gurneyowi,
A co mil dziesięć masz rozstawne konie.
Weź to,

[daje mu pieniądze]

jedź teraz i niech cię już nigdy

Nie widzę.

LIGHTBORN

Nie?

MŁODSZY MORTIMER

Nie, chyba że przyniesiesz
Wieści o śmierci Edwarda.

LIGHTBORN

To szybko

Załatwię. Żegnaj, milordzie.

MŁODSZY MORTIMER

Więc rządę

Księciem, wydaję rozkazy królowej
I najdumniejsi lordowie do ziemi
Gną się w pokłonach, gdy mijam ich idąc.
Przybijam pieczęć, skreślam, co chcę, robię.
Bardziej się boją mnie, niżli kochają;
Niechże się boją, bo kiedy brwi zmarszczę,
Cały dwór blednie. Na księcia spoglądam

Oczami Arystarcha; wszak to jego
Spojrzenia były dla chłopca jak chłosta.
Proszą mnie, bym był jego protektorem,
Błagają o to, czego ja sam pragnę.
Kiedyś przy stole Rady dość poważnie,
I trochę jak lękliwy purytanin,
Najpierw skarżyłem się na swoją słabość
Mówiąc, że to *onus quam grauissimum*⁶,
Aż, kiedy przyjaciele mi przerwali,
*Suscepi tę provinciam*⁷, jak ją zowią.
A zatem jestem teraz protektorem.
Królowa i Mortimer, to już pewne,
Będą rządili królestwem i królem,
A nikt nie będzie rządził nami. Będę
Tępił mych wrogów, wynosił przyjaciół,
Któż kontrolować śmie to, co rozkażę?
*Maior sum quam cui possit fortuna nocere*⁸
A to, że dzisiaj jest dzień koronacji,
Cieszy mnie i królową Izabelę.

[Za sceną dźwięk trąb].

Już grają trąby, muszę zająć miejsce.

Scena w Westminster.

**Wchodzą Król Edward Trzeci, Królowa Izabela, Arcybiskup
Canterbury, Rycerz i Dostojnicy.**

ARCYBISKUP CANTERBURY

Niech żyje Edward Trzeci, z Bożej łaski
Król Anglii i pan Irlandii!

RYCERZ

Jeżeli

Jakowyś chrześcijanin lub poganin,

---

⁶ bardzo wielki ciężar.

⁷ podejmę zadanie.

⁸ Zbyt wielki jestem, aby fortuna mogła mi zaszkodzić.

Żyd albo Turek ośmieli się twierdzić,
Że Edward nie jest prawowitym królem
I chciałby udowodnić to swym mieczem,
Jam jest ten rycerz, który chce z nim walczyć.

MŁODSZY MORTIMER

Nikt nie przychodzi, więc niech grają trąby.

[Dźwięk trąb].

KRÓL EDWARD III

Rycerzu, to dla ciebie.

[Daje mu sakiewkę].

KRÓLOWA IZABELA

Lordzie Mortimer, weź go pod opiekę.

[Wchodzą Żołnierze z pojmanym Kentem].

MŁODSZY MORTIMER

Jakiegoż zdrajcę wiodą tu ci zbrojni?

Pod ostrzem swoich mieczy i halabard?

PIERWSZY ŻOŁNIERZ

To Edmund, hrabia Kentu.

KRÓL EDWARD III

Cóż uczynił?

PIERWSZY ŻOŁNIERZ

Próbował siłą uprowadzić króla,

Gdyśmy go wieźli do zamku Killingworth.

MŁODSZY MORTIMER

Usiłowałeś go odbić, Edmundzie? Mów!

KENT

Mortimerze! tak, bo on jest królem,

A ty zmusiłeś tego księcia, żeby

Nosił koronę.

MŁODSZY MORTIMER

Zetnijcie mu głowę,

To prawo wojny.

KENT

Ściąć głowę! Ty zdrajco

Nikczemny, nie ośmielisz się!

KRÓL EDWARD III

Milordzie,

To mój stryj i on będzie żył!

MŁODSZY MORTIMER

Mój panie,
To jest twój wróg, on umrze.

KENT

Stać, łotry!

KRÓL EDWARD III

Kochana matko, jeśli ja nie mogę
Go ułaskawić, ty błagaj o jego
Życie mojego Lorda Protektora.

KRÓLOWA IZABELA

Synu, uspokój się, nie śmiem przemówić.

KRÓL EDWARD III

Ani ja, chociaż sądzę, że winienem
Rozkazać, ale widząc, że nie mogę,
Ja będę za nim błagał. Jeśli, lordzie,
Darujesz życie stryjowi, to kiedy
Będę dorosły, odwdzięczę się za to.

MŁODSZY MORTIMER

To jest dla dobra waszej wysokości
I dla dobra królestwa. Długo jeszcze
Będę wam mówił, byście go zabrali?

KENT

Czy jesteś królem? I ja na twój rozkaz
Muszę umierać?

MŁODSZY MORTIMER

Na nasze rozkazy.

Raz jeszcze mówię: zabrać go stąd.

KENT

Pozwól

Mi tutaj zostać i mówić: nie pójdę.
Brat mój lub jego syn jest królem; żaden
Z nich dwóch nie życzy sobie krwi Edmunda.
A więc, żołnierze, dokąd mnie ciągniecie?

[Żołnierze odciągają Edmunda i prowadzą go na egzekucję].

KRÓL EDWARD III

Jakże się mogę przy nim czuć bezpiecznie,
Gdy się mojego stryja tak morduje?

KRÓLOWA IZABELA

Nie bój się, drogi chłopcze; ja obronię
Cię przed wrogami. A gdyby żył Edmund,
On pragnąłby twej śmierci. No, chodź, synu,
Na polowanie jedziemy do parku.

KRÓL EDWARD III

A czy stryj Edmund nie pojedzie z nami?

KRÓLOWA IZABELA

To zdrajca, nie myśl już o nim; no, chodźmy.

[Wychodzą].

Scena w zamku Berkeley. Wchodzą Matrevis i Gurney.

MATREVIS

Dziwię się, Gurney, że król nie umiera.
Wszak po kolana w wodzie stoi w lochu,
Dokąd spływają zamkowe kanały.
Wznosi się stamtąd opar tak cuchnący,
Że zabiłby każdego, cóż dopiero
Króla, wychowanego delikatnie.

GURNEY

Ja też się dziwię, Matrevis. Bo wczoraj
Wieczorem wejścia uchylilem, żeby
Rzucić mu trochę jadła, i o mało
Nie udusiłem się od tego smrodu.

MATREVIS

Tak, jego ciało potrafi znieść więcej
Bólu, niż my mu potrafimy zadać.
A więc zajmijmy się jego umysłem.

GURNEY

Poślij po niego, ja go będę drażnił.

MATREVIS

Ale zaczekaj, któż to?

[Wchodzi Lightborn].

LIGHTBORN

Milord

Protektor was pozdrawia.

[Daje list].

GURNEY

Cóż to?

Nie wiem, jak mam to sobie wytłumaczyć.

MATREVIS

Bo nie ma żadnych przecinków w tym piśmie.

Eduardum occidere nolite timere,

To jest właściwe znaczenie.

LIGHTBORN

Czy znacie

Ten znak? Musicie dać mi króla.

MATREVIS

Dobrze,

Zaczekaj chwilę, zaraz ci odpowiem.

[na stronie]

Ten łotr tu przyszedł, żeby króla zabić.

GURNEY

Ja też tak myślę.

MATREVIS *[na stronie]*

A gdy to już zrobi,

Patrz, jak mu trzeba za ten trud zapłacić.

*Pereat iste*⁹. Wydajmy mu króla.

[Głośno].

Cóż jeszcze? Tutaj masz klucze, tam wejście

Do lochu. Zrób tak, jak milord rozkazał.

LIGHTBORN

Wiem, co mam robić. A wy stąd odejdźcie,

Lecz niedaleko; będę potrzebował

Waszej pomocy. W sąsiednim pokoju

Rozpalcie ogień i dajcie szpikulec

Do czerwoności rozżarzony.

MATREVIS

Dobrze.

---

⁹ Niech ten człowiek zginie.

Czy potrzebujesz może czegoś jeszcze?

LIGHTBORN

Jeszcze? Tak, stołu i jakiejś pierzyny.

GURNEY

To wszystko?

LIGHTBORN

Tak, tak; a więc, gdy zawołam,

Przynieście mi to.

MATREVIS

O to już się nie bój.

GURNEY

Masz tutaj światło, żeby wejść do lochu.

[Daje światło Lightbornowi, a potem wychodzi z Matrevisem].

LIGHTBORN

No, a więc teraz muszę się tym zająć.

Nikt jeszcze nigdy nie był obsłużony

Tak pięknie, jak ten król będzie. Fuj, ależ

To rzeczywiście jest radosne miejsce!

KRÓL EDWARD

Kto tam? Co to za światło? Po coś przyszedł?

LIGHTBORN

By cię pocieszyć. Przynoszę ci same

Radosne wieści.

KRÓL EDWARD

Ale biedny Edward

Mało pociechy widzi w twym spojrzeniu.

Wiem, łotrze, że przyszedłeś, by mnie zabić.

LIGHTBORN

By zabić ciebie, najłaskawszy panie?

Serce me jak najdalsze jest od tego,

Żeby cię skrzywdzić. Królowa mnie tutaj

Przysłała, bym zobaczył, jak się czujesz,

Bo wielce nad twą nędzą się lituje.

A jakież oczy mogą łązy powstrzymać

Na widok króla w tak żalonym stanie?

KRÓL EDWARD

Już płaczesz? Więc posłuchaj mnie przez chwilę,

A potem, zanim skończę swą opowieść,

Serce twe zmięknie, choćby było takie
Jak Matrevisa serce lub Gurneya,
Ze skał Kaukazu wyrąbane. Słuchaj,
Ta jama, w której oni mnie trzymają,
To ściek dla wszystkich nieczystości w zamku.

LIGHTBORN

O, łotry!

KRÓL EDWARD

Tutaj stałem już dni dziesięć
W błocie, w kałużach, a żebym nie usnął,
Ktoś tam bez przerwy bije w bęben. Dają
Mi chleb i wodę, chociaż jestem królem.
Tak, że dla braku snu i pożywienia
Umysł mój się rozstroił, ciało ścierpło
I sam już nie wiem, czy mam jakieś członki.
Ach, oby z moich żył krew tak pociekła,
Jak woda ciecze z tych moich łachmanów.
Powiedz królowej Izabeli, że już
Tak nie wyglądam, jak niegdyś we Francji,
Kiedy to dla niej goniłem w turnieju
I wysadziłem z siodła Diuka Cleremont.

LIGHTBORN

O, nie mów więcej, panie! Twoje słowa
Ranią mi serce. Spocznij na tym łożu,
Odetchnij chwilę.

KRÓL EDWARD

Ale ten twój wygląd
Nie może nic innego kryć prócz śmierci.
Na twoim czole widzę wypisaną
Moją tragedię. Lecz zaczekaj chwilę,
Wstrzymaj swą krwawą rękę, niech zobaczę
Ten cios, nim on nadejdzie; mimo wszystko,
Gdy będę tracił życie, wtedy umysł
Mój może skłonić się pewnie ku Bogu.

LIGHTBORN

Czemu mi wasza miłość tak nie ufa?

KRÓL EDWARD

Czemuż mnie w taki sposób oszukujesz?

LIGHTBORN

Te ręce nigdy jeszcze nie splamiły
Się krwią niewinną, nie splamią się także
Twą krwią królewską.

KRÓL EDWARD

Wybacz mi te myśli.

Został mi jeszcze jeden klejnot: weź go.

[Daje mu klejnot].

Ciągle się lękam, a nie wiem dlaczego,
Lecz gdy to daję, wszystko aż drży we mnie.
O, jeśli kryjesz zabójstwo w swym sercu,
Niech ten podarek odmieni twe myśli
I uratuje duszę twą! Pamiętaj,
Że jestem królem. Ach, to imię wzbudza
Piekło żałoby we mnie! Gdzież jest moja
Korona? Utraciłem ją i żyję?

LIGHTBORN

Nadtoś zmęczony, panie, więc się połóż,
Odpocznij.

KRÓL EDWARD

Lecz mi smutek nie pozwala.
Spać powinienem, bo od dni dziesięciu
Okam nie zmrużył, i teraz, gdy mówię,
Powieki opadają, ale przecież
Lęk znowu je unosi. Ach, dlaczego
Siedzisz tu przy mnie?

LIGHTBORN

Jeśli mi nie ufasz,

To pójdę, panie.

KRÓL EDWARD

Nie, nie, bo jeżeli
Myślisz mnie zamordować, wrócisz znowu.
Dlatego zostań.

[Zasypia].

LIGHTBORN

Śpi.

KRÓL EDWARD *[budzi się]*

Ach, nie, nie jeszcze,

Nie daj mi jeszcze umrzeć! Czekaj chwilę!

LIGHTBORN

Cóż to, mój panie?

KRÓL EDWARD

Coś mi dźwięczy w uszach

I mówi, że gdy usnę, to już nigdy

Się nie obudzę; i ten strach to sprawia,

Że tak drzę, a więc powiedz: po coś przyszedł?

LIGHTBORN

By cię pozbawić życia. Hej, Matrevis!

[Wchodzą Matrevis i Gurney].

KRÓL EDWARD

Zbyt jestem słaby, żeby się opierać,

O wielki Boże, przyjmij moją duszę!

LIGHTBORN

Biegnij po stół.

KRÓL EDWARD

Oszczędźcie lub zabijcie

Natychmiast.

[Matrevis przynosi stół. Zbijają Króla Edwarda w ten sposób, że stołem, na którym stają, przyciskają go do łóżka].

LIGHTBORN

Kładźcie ten stół, stańcie na nim,

Lecz nie za silnie, żeby nie połamać

Mu kości.

MATREVIS

Boję się, że jego krzyki

Obudzą miasto, toteż bierzmy konie

I uciekajmy.

LIGHTBORN

Powiedzcież, panowie,

Czy to nie świetna robota?

GURNEY

Tak, świetna,

Wprost znakomita, a to masz w nagrodę.

[Przebija Lightborna, który umiera].

No, jego ciało wrzucimy do fosy,

A królewskiego trupa zawieziemy

Do Mortimera; teraz już jazda stąd!

[Wychodzą z ciałami].

**Scena w komnacie zamku królewskiego.
Wchodzą Młodszy Mortimer i Matrevis.**

MŁODSZY MORTIMER

Matrevis, a więc sprawa załatwiona,
A ten morderca także już nie żyje?

MATREVIS

Tak, panie, wolałbym tego uniknąć.

MŁODSZY MORTIMER

Matrevis! Jeśli teraz czujesz skruchę,
Będę twym ojcem duchownym; wybieraj:
Albo dochowasz o tym tajemnicy,
Albo też zginiesz z ręki Mortimera.

MATREVIS

Panie mój, Gurney uciekł, ja się boję,
Że zdradzi nas obydwóch; pozwól, żebym
Ja także uciekł.

MŁODSZY MORTIMER

Uciekajże sobie

Aż do dzikusów.

MATREVIS

Dziękuję pokornie

Waszej miłości.

[Wychodzi].

MŁODSZY MORTIMER

Co do mnie, to jestem

Niby ogromne drzewo Jowiszowe,
A inni wobec mnie to tylko krzewy.
Na dźwięk mojego imienia drży każdy,
A ja nie boję się nikogo; niechże
Ktoś się ośmieli o tę śmierć mnie skarżyć.

[Wchodzi Królowa Izabela].

KRÓLOWA IZABELA

Ach, Mortimerze, król, mój syn, otrzymał
Wieści o śmierci ojca i oskarża
Nas o morderstwo.

MŁODSZY MORTIMER

No to co? Król jeszcze

Jest dzieckiem.

KRÓLOWA IZABELA

Tak, tak, lecz rwie włosy z głowy,
I łamie ręce, i składa przysięgi,
Że zemści się na nas obojgu. Poszedł
Do sali Rady, by szukać pomocy
U swoich parów. Biada nam, gdy przyjdzie,
A oni razem z nim. O, Mortimerze,
Nasza tragedia już się rozpoczyna.

[Wchodzą Król Edward Trzeci, Lordowie i Świta].

PIERWSZY LORD

Nie bój się, panie, pamiętaj, żeś królem!

KRÓL EDWARD III

Ty łotrze!

MŁODSZY MORTIMER

Cóż to, mój panie?

KRÓL EDWARD III

Ach, nie myśl,
Że się przestraszę twoich słów: mój ojciec
Zamordowany został, boś go zdradził.
Teraz ty umrzesz, a ja twą przeklętą,
Znienawidzoną głowę na żałobnych
Jego marach położę, by świadczyła
Przed całym światem, że ty przez swe zbrodnie
Królewskie ciało przedwcześnie chcesz grzebać.

KRÓLOWA IZABELA

Nie płacz, drogi synu.

KRÓL EDWARD III

Nie zakazuj

Mi płakać, przecież on był moim ojcem.
Gdybyś go choć w połowie tak kochała
Jak ja, nie znosiłabyś tak cierpliwie

Tej śmierci, lecz boję się, że ty także
Uknułaś spisek razem z Mortimerem.

PIERWSZY LORD

Czemu nie odpowiadasz memu panu,
Królowi?

MŁODSZY MORTIMER

Bowiem gardzę oskarżeniem.
Kim jest ten człowiek, który się ośmieli
Twierdzić, że ja go zabiłem?

KRÓL EDWARD III

Ty zdrajco,
Przeze mnie mówi mój kochany ojciec
I mówi jasno: tyś go zamordował.

MŁODSZY MORTIMER

Wasza wysokość ma tylko ten dowód?

KRÓL EDWARD III

Jeszcze ten, jeśli to list twojej ręki.

[Pokazuje list].

MŁODSZY MORTIMER *[na stronie do Królowej Izabeli]*

Fałszywy Gurney zdradził mnie i siebie.

KRÓLOWA IZABELA *[na stronie]*

Tego się bałam: morderstwa nie skryjesz.

MŁODSZY MORTIMER

To moja ręka; i co z tego wnosisz?

KRÓL EDWARD III

Że tam posłałeś mordercę.

MŁODSZY MORTIMER

Jakiego

Mordercę? Niech tu sprowadzą człowieka,
Którego tam posłałem.

KRÓL EDWARD III

Mortimerze,
Ty wiesz, że go zabito; lecz dlaczego
On jest tu jeszcze? Niech na wóz skazańców
Go biorą, niech zawloką go na szafot.
Mówię: powiesić go i poćwiartować,
I przynieść mi tu zaraz jego głowę.

KRÓLOWA IZABELA

Kochany synu, oszczędź Mortimera
Przez miłość dla mnie.

MŁODSZY MORTIMER

Nie błagaj go, pani.

Ja wolę umrzeć, niż błagać o życie
Tego młokosa.

KRÓL EDWARD III

Zabrać tego zdrajcę,
Tego mordercę!

MŁODSZY MORTIMER

Nikczemna Fortuno,
Teraz rozumiem, że na twoim kole
Jest takie miejsce, że gdy się do niego
Dochodzi, spada się w dół. Tego miejsca
Właśnie dotknąłem. A skoro nie widzę,
Dokąd by można wznieść się jeszcze wyżej,
Czemuż mam smucić się z mego upadku?
Piękna królowo, żegnaj; nie opłakuj
Też Mortimera, który gardzi światem
I jak wędrowiec idzie, by odkrywać
Nie znane dotąd kraje.

KRÓL EDWARD III

Cóż to, czemu
Cierpicie jeszcze tutaj tego zdrajcę?

*[Wychodzi Młodszy Mortimer wraz z Pierwszym Lordem,
i kilkoma ludźmi ze świty].*

KRÓLOWA IZABELA

Ty, któryś życie otrzymał ode mnie,
Krwi Mortimera nie rozlewaj, błagam!

KRÓL EDWARD III

To tylko dowód na to, że rozlałaś
Krew mego ojca; bo inaczej nigdy
Nie chciałabyś ratować Mortimera.

KRÓLOWA IZABELA

Ja jego krew rozlałam? Nie.

KRÓL EDWARD III

Tak, pani,

Ty właśnie; takie tu krążą pogłoski.

KRÓLOWA IZABELA

Pogłoski nieprawdziwe; za to, że cię
Kocham, tak krzywdzą biedną Izabelę.

KRÓL EDWARD III

Nie wierzę, żeby była tak wyrodna.

DRUGI LORD

Mój panie, boję się, że to jest prawdą.

KRÓL EDWARD III

Matko, o śmierć tę jesteś podejrzana,
Dlatego odsyłamy cię do Tower,
Dopóki dalszy proces nie nastąpi.
Jeżeli jesteś winna, to choć jestem
Twym synem, nie myśl, że będę zbyt miękki
Lub litościwy.

KRÓLOWA IZABELA

A więc niechaj zginę.

Zbyt długo żyłam, skoro syn mój własny
Zamierza skrócić moje dni.

KRÓL EDWARD III

Zabierzcie

Ją stąd, jej słowa łzy mi wyciskają.
Gdy znów przemówi, zlituję się nad nią.

KRÓLOWA IZABELA

Więc nie odprawię żałoby po moim
Umiłowanym panu i nie pójdę
Z innymi odprowadzić go do grobu?

DRUGI LORD

Taka jest wola króla, pani, żebyś
Odeszła stąd.

KRÓLOWA IZABELA

Czekajmy, on zapomniał

O mnie, ja jestem przecież jego matką.

DRUGI LORD

Nie przyda się to na nic; toteż chodźmy,
Łaskawa pani.

KRÓLOWA IZABELA

Więc przyjdź, słodka śmierci,

Żeby uwolnić mnie od tego żalu.

[Wychodzi z Drugim Lordem i kilkoma ludźmi ze Świty].

[Wraca Pierwszy Lord z głową Młodszeo Mortimera].

PIERWSZY LORD

Oto jest, panie, głowa Mortimera.

KRÓL EDWARD III

Niech tu przyniosą trumnę mego ojca,

Na niej ją położymy; i podajcie

Mi moje szaty żałobne.

[Wychodzą ludzie ze swity].

Przeklęta

Głowo, gdybym mógł kiedyś tobą władać,

Jak władam teraz, nigdy by się w tobie

Taka potworna zdrada nie wylęła!

Lecz oto trumna; połączcie się ze mną

W żałobie, milordowie.

[Wracają ludzie ze Świty z trumną i szatą żałobną].

Drogi ojcze,

Tu oto twojej umęczonej duszy

Daję nikczemną głowę tego zdrajcy.

I niechaj lży te, co z oczu mi płyną,

świadczą o żalu mym - i niewinności.

[Wychodzą].

KONIEC

Księgozbiór DiGG

2012